

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

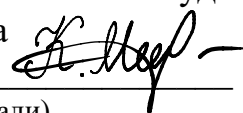
ДО ЗАХИСТУ

завідувач кафедри світової
політики, дипломатії та
туристичного бізнесу
доц. Парфіненко А.Ю.

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: **«УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ СТРАТЕГІЧНЕ
ПАРТНЕРСТВО ТА БЕЗПЕКОВІ ІНТЕРЕСИ США»**

Виконала: студентка 2 курсу групи УКР-61
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
Катасонова Марія Сергіївна

(прізвище та ініціали)

Керівник: д. і. н., проф. Лиман С. І.

(прізвище та ініціали)

Рецензент: к. е. н., доц. Марченко І. С.

(прізвище та ініціали)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Голова Екзаменаційної комісії

(підпис)

Вялієв Фаріз

(прізвище та ініціали)

Харків – 2024 рік

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Напрямок підготовки _____

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач кафедри світової
політики дипломатії та
туристичного бізнесу
доц. Парфіненко А. Ю.

«_____» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ (ПРОЄКТ)

Катасонова Марія Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1.Тема роботи Українсько-польське стратегічне партнерство та безпекові інтереси США

керівник роботи Лиман Сергій Іванович д. і. н., проф.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від 01.07.2024 р. №4002-5/1581

2. Строк подання студентом роботи 25.11.2024 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити

визначити специфіку становлення стратегічного партнерства; дослідити сучасні складові дружніх відносин України та Польщі; описати основні напрямки співпраці між Україною та Польщею; охарактеризувати особливості співпраці в умовах війни розпочатої РФ на території України; дослідити співпрацю між країнами у економічній, військовій та гуманітарних сферах на сучасному етапі; розглянути роль Польщі в геополітичних інтересах США під час війни на території України; надати загальну характеристику сучасних американсько-польських відносин; дослідити об'єми допомоги наданої США Україні

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Розділ 1. Методологічні основи та джерельна база дослідження
2	Розділ 2. Аналіз основних тенденцій відносин України та Польщі
3	Розділ 3. Напрями взаємодії США з Україною та Польщею

5. Дата видачі завдання 03.09.2024 р.

Студент

підпис

М.С. Катасонова
ініціали, прізвище

Керівник роботи

підпис

С.І. Лиман
ініціали, прізвище

АНОТАЦІЯ

Катасонова М. С. Українсько-польське стратегічне партнерство та безпекові інтереси США.

Магістерська робота присвячена вивченню історії розвитку українсько-польських відносин та їх сучасного стану. Висвітлено теоретико-методологічні основи і джерельну базу дослідження українсько-польських відносин та розглянуто американсько-польські відносини у рамках війни на території України, з'ясовано сутність основних понять та категорій.

Простежено історичні особливості формування та еволюцію українсько-польських відносин. Проаналізовано сучасну динаміку взаємин України, Польщі та США, основні сфери співробітництва. Виявлено стан підтримки Польщею та США України на міжнародному та міждержавному рівнях на тлі повномасштабного вторгнення РФ. Результати дослідження демонструють, що стратегічне партнерство між Україною та Польщею, за підтримки Сполучених Штатів, є ключовим елементом у побудові системи колективної безпеки в Європі.

Ключові слова: стратегічне партнерство, Україна, Польща, США, безпека, допомога, війна.

Katasonova M. S. Ukrainian-Polish Strategic Partnership and Security Interests of the United States.

The master's thesis is devoted to the study of the history of Ukrainian-Polish relations and their current state. The theoretical and methodological foundations and source base of the study of Ukrainian-Polish relations are highlighted, and the US-Polish relations in the context of the war on the territory of Ukraine are considered, the essence of the main concepts and categories is clarified.

The historical features of the formation and evolution of Ukrainian-Polish relations are traced. The current dynamics of relations between Ukraine, Poland and the United States, as well as the main areas of cooperation are analyzed. The state of Poland's and the United States' support for Ukraine at the international and interstate levels against the background of Russia's full-scale invasion is revealed. The results of the study demonstrate that the strategic partnership between Ukraine and Poland, with the support of the United States, is a key element in building a system of collective security in Europe.

Keywords: strategic partnership, Ukraine, Poland, the United States, security, assistance, war.

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Методологічні основи та джерельна база дослідження...	7
1.1. Українсько-польські відносини як об'єкт міжнародно-політичних досліджень	7
1.2. Понятійно-категоріальний апарат досліджень	16
1.3. Соціально-політичний та економічний профіль України та Польщі	21
Розділ 2. Аналіз основних тенденцій відносин України та Польщі	32
2.1. Історичні особливості формування та еволюції відносин України та Польщі	32
2.2. Основні напрямки українсько-польських відносин	40
2.3. Особливості українсько-польської співпраці в умовах російсько-української війни.	49
Розділ 3. Напрями взаємодії США з Україною та Польщею.....	58
3.1. Підтримка України з боку США в умовах повномасштабного вторгнення росії на територію України	58
3.2. Відносини США та Польщі на тлі війни РФ проти України.	66
Висновки	76
Список літератури	79
Додатки	96

ВСТУП

Російська агресія проти України стала каталізатором поглиблення співпраці між США, Польщею та Україною. Ці країни об'єдналися у протистоянні російської агресії та надають Україні всебічну підтримку. Польща стала не лише активним політичним і гуманітарним партнером України, але й важливим транзитним хабом для постачання озброєння та матеріально-технічної допомоги. У цьому контексті безпекові інтереси Сполучених Штатів Америки відіграють ключову роль у формуванні архітектури регіональної безпеки, спрямованої на стримування російської агресії та зміцнення демократичних інституцій.

Актуальність теми зумовлена геополітичними змінами та питання безпеки, зокрема внаслідок російської агресії проти України. Польща, як член НАТО і сусід України, відіграє ключову роль у регіональній безпеці. США активно підтримують Україну, надаючи військову допомогу, включаючи постачання озброєнь та тренування військових. Польща також є важливим партнером, забезпечуючи транзит і підтримку для українських сил. Крім того, США і Польща надають значну фінансову та експертну допомогу Україні в проведенні економічних і політичних реформ.

Сучасна система міжнародних відносин у Центрально-Східній Європі характеризується складною комбінацією співробітництва та конкуренції між державами. З одного боку, українсько-польське стратегічне партнерство визначається високими темпами розвитку, особливо в контексті протидії агресії російської федерації. З іншого боку, міждержавні відносини ускладнюються такими аспектами як історичні суперечності, економічні дисбаланси та асиметрія ресурсів.

Протиріччя полягає у тому, що, попри стратегічну важливість співпраці України та Польщі, їхній потенціал у сфері безпеки та регіональної стабільності залишається недостатньо реалізованим через брак

узгоджених механізмів взаємодії та комплексного врахування інтересів третіх сторін, зокрема США. З цього протиріччя виникає питання: як українсько-польське стратегічне партнерство може бути трансформоване в ефективний інструмент сприяння регіональної стабільності з урахуванням безпекових інтересів США?

Аналізом та дослідженням різних аспектів відносин займалися такі вчені, як Алексієвець М. М., та Ільчук І.А [49], Богдан Т. В. [24], Гусак Д.А.[26], Демчишак Р.П. [27], Забровський М. та Лонгхарст К. [59], Зашкільняк Л.І. [30], Зеленько Г.І. [31], Печенюк А.І. [41], Ухач В.З. [46], Митрофанова О.С. [38], Каліщук О.А. [33], Калакура О.Я. [32], Кононьчук В.В. [35]. В них добре розглянута роль Польщі як стратегічного партнера України та протезе США в Європі, історичі протиріччя України та Польщі, проте дослідження масштабів допомоги наданої Україні та відносини під час повномасштабного вторгнення РФ та є наразі актуальною темою.

Предметне поле дослідження охоплює комплекс політичних, безпекових та геополітичних відносин, які формуються в межах українсько-польського стратегічного партнерства з урахуванням впливу Сполучених Штатів Америки. Воно включає політичний вимір, який охоплює спільні зовнішньополітичні ініціативи України та Польщі в рамках міжнародних організацій (ЄС, НАТО, ООН), узгодження позицій щодо реагування на регіональні та глобальні загрози, зокрема агресивну політику Російської Федерації, а також роль Польщі як адвоката України на євроатлантичному напрямі. Безпековий аспект охоплює механізми військово-технічної співпраці між Україною та Польщею, внесок Польщі в постачання військової допомоги Україні, а також вплив безпекової політики США на українсько-польське співробітництво в галузі оборони. Геополітичний контекст зосереджується на ролі стратегічного партнерства України та Польщі у формуванні нової архітектури безпеки в Центрально-Східній Європі, інтересах США у регіоні та їхньому впливі на розвиток відносин

між Україною та Польщею, а також на значенні українсько-польсько-американської співпраці для стримування російської агресії. Таким чином, предметне поле дослідження відображає багатогранну взаємодію України, Польщі та США, спрямовану на зміцнення регіональної стабільності, забезпечення безпеки та просування спільних інтересів у глобальному контексті.

Об'єкт дослідження – співпраця між Україною, США та Польщею.

Предмет дослідження – взаємодія між США, Україною та Польщею в контексті геополітичних змін, регіональної безпеки, військової підтримки під час повномасштабного вторгнення РФ на територію України.

Мета роботи – дослідити ключові аспекти українсько-польського стратегічного партнерства та взаємодію зі США, визначити його роль для регіональної безпеки та оцінити, наскільки ця співпраця є ефективною в умовах війни.

. Для досягнення поставленої мети сформульовано такі завдання роботи:

- визначити специфіку становлення стратегічного партнерства
- дослідити сучасні складові дружніх відносин України та Польщі
- описати основні напрямки співпраці між Україною та Польщею
- охарактеризувати особливості співпраці в умовах війни розпочатої РФ на території України
- дослідити співпрацю між країнами у економічній, військовій та гуманітарних сферах на сучасному етапі
- розглянути роль Польщі в геополітичних інтересах США під час війни на території України
- надати загальну характеристику сучасних американсько-польських відносин
- дослідити об'єми допомоги наданої США Україні

У роботі використано такі **методи дослідження**, як: аналіз і синтез, порівняння, опис, прогнозування, ретроспективний метод. Методологічну основу даної роботи складає системний підхід, який дозволяє дослідити взаємодію між США, Україною та Польщею в контексті геополітичних змін, регіональної безпеки, військової підтримки під час повномасштабного вторгнення РФ на територію України як комплексну систему взаємопов'язаних елементів, що включають нормативно-правові акти та механізми взаємодії.

Вирішенню дослідницьких завдань підпорядкована **структура** дипломної роботи. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, містить 78 сторінок основного тексту. Список використаних джерел та літератури включає 141 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

1.1. Українсько-польські відносини як об'єкт політичних досліджень

Історико-культурні взаємозв'язки між Україною та Польщею є предметом багаторічних досліджень вітчизняних та зарубіжних істориків, політологів та культурологів. Інтерес до цієї теми виник у другій половині ХХ ст. та продовжує зберігатися донині у зв'язку з процесами євроінтеграції та поглиблення двостороннього співробітництва. Вагоме значення для динаміки українсько-польських відносин має зовнішній фактор, зокрема політика США. Сполучені Штати Америки як глобальний лідер виявляють значний інтерес до зміцнення євроатлантичної безпеки, в тому числі шляхом підтримки двостороннього співробітництва між Україною та Польщею. Американська політика щодо України та Польщі суттєво впливає на розвиток їхніх відносин, зокрема через такі інструменти, як двосторонні угоди, військова допомога, а також участь у спільних проектах у рамках НАТО та ЄС.

Аналіз та дослідження різних аспектів відносин даних держав, серед яких можна виділити: історико-культурну проблему взаєморозуміння, історичну еволюцію відносин, стан, місце та роль даних взаємин в глобальному вимірі займалися такі вчені, як Алексієвець М. М., та Ільчук І.А [49], Богдана Т. В. [24], Гусак Д.А. [26], Демчишак Р.П. [27], Забровський М. та Лонгхарст К. [59], Зашкільняк Л.І. [30], Зеленько Г.І. [31], Печенюк А.И. [41], Ухач В.З. [46], Митрофанова О.С. [38], Каліщук О.А. [33], Калакура О.Я. [32], Кононьчук В.В. [35].

Співпрацю у військово-оборонній сфері та основні тенденції, стан та проблеми й перспективи даного співробітництва розглянули у своїй статті Алексієвець М. М., та Ільчук І.А. Вони проаналізували становлення даних відносин які спочатку розвивалися у гарному напрямку, але з приходом до влади экс-президента В. Януковича за якого відбулася переорієнтація на «східного сусіда» почалося відчутне охолодження. Але після Революції Гідності та приходу до влади у 2014 р. П. Порошенка розпочався новий якісний етап співпраці. Також Польща почала активно сприяти поглибленню співпраці з Україною усвідомлюючи важливість такого військово-політичного партнерства для вступу в НАТО. А поглиблення співробітництва з Північноатлантичним альянсом почало відбуватись більшою мірою саме завдячуючи стратегічному напрямку двосторонніх українсько-польських військово-політичних відносин [49].

Реалізуючи основні напрями співробітництва, вдосконалюючи механізми та інструменти модернізації двосторонньої діяльності, Україна і Польща змогли вийти на якісно новий рівень співпраці в цій галузі, що зможе захистити незалежність і суверенітет України, зробити її конкурентоспроможною на світовій арені та сприяти забезпеченню миру й стабільності на європейському континенті та у світі загалом [49].

Результатом такого співробітництва України та Республіки Польща будуть нові креативні рішення й домовленості, що дадуть взаємну вигоду, будуть корисними як українській, так і польській державі. Співробітництво України та Республіки Польща як на двосторонній, так і на багатосторонній основах дає позитивні результати, впливає на рівень співробітництва “Україна–НАТО” і у рамках Вишеградської четвірки, що гарантуватиме безпеку в регіональному й субрегіональному просторі. Україна і Польща вдало реалізують ті можливості, що відкриває перед ними стратегічне партнерство в оборонно-безпековій сфері, використовуючи їх не лише в контексті двосторонніх контактів з питань безпеки, а й пріоритетів

геополітичної взаємодії у процесі європейсько-атлантичної інтеграції і співпраці з НАТО та ЄС [49].

Праця Богдана Т. В. [24] аналізує характер і ефективність західної допомоги Україні в контексті військового конфлікту та економічних викликів. Автор досліджує, як Захід надає підтримку, порівнюючи це з "підтримувальною терапією" при недостатній кількості ресурсів ("дефіцит ліків"). Це метафора, що показує обмеженість допомоги, яка не завжди відповідає потребам України. Богдан Т.В. розглядає як позитивні аспекти допомоги, так і її недоліки, акцентуючи увагу на необхідності більш структурованого підходу для досягнення стабільності в довгостроковій перспективі [24].

Зростання ролі Польщі як регіонального лідера в Східній Європі за підтримки США дослідили Забровський та Лонгхарст а також розглянули як стратегічне партнерство з Америкою вплинуло на зміцнення позицій Польщі в регіоні, особливо у сфері безпеки та оборони. У праці також зазначено причини цього феномену, зокрема геополітичне розташування Польщі, її участь у НАТО, а також активна зовнішня політика Варшави. Автори підкреслюють, що Польща стала ключовим союзником США у Східній Європі, що підкріплює її лідерські амбіції в регіоні [59].

Польща та Україна є справжніми країнами-стратегічними партнерами. Польща це дуже цінний союзник нашої держави у міжнародних організаціях та регіональних об'єднаннях. Зеленько Г.І. в своїй праці проаналізувала теперішній стан відносин Польщі та України на фоні непорозумінь, що впливали з різного трактування спільної історії - героїзації ОУН-УПА, Волинської різни тощо. Також авторка надала характеристику рівня інституційного забезпечення двосторонньої співпраці [31].

Печенюк у своїй праці розглядає можливі зміни в політиці фінансової підтримки України з боку США. Автор аналізує причини такого рішення, включаючи внутрішні політичні та економічні фактори в США, а також зовнішні чинники, пов'язані з динамікою конфлікту в Україні. У дослідженні підкреслюється вплив зменшення допомоги на українську економіку та обороноздатність, а також обговорюються потенційні наслідки для подальших відносин між США та Україною в контексті військової підтримки та економічної співпраці [41].

Ухач В.З. у своїй праці [46] розкриває бачення причин українсько-польського протистояння та розкриває роль третіх сил в ескалації протистояння. Українсько-польська «мікровійна» (конфлікт через визначення винних у Волинській трагедії) ніколи не набула б таких масштабів, якби була лише двостороннім конфліктом між українцями та поляками. Саме тому автор наголошує на подальшому дослідженні даної тематики [46].

Історичні події та сам факт визвольної боротьби українського народу можуть дещо послаблювати стратегічне партнерство. Проте продумана та виважена політика урядів обох країн може призвести до покращення відносин за умов взаємної зацікавленості у стабільності та розвитку, зазначає у своїй праці Митрофанова О.С. Шлях до взаємної дружби передусім простирається через правду та взаємопорозуміння. Також авторка наголошує про можливість загрози успішного сценарію розвитку відносин. Наприклад, вступивши до ЄС, Польща змушена ввести візовий режим для України, може здатись, що західноєвропейська спільнота відгороджується міцними кордонами від нашої держави. (Хоча зосереджуючи увагу на стратегічній співпраці Польща робить безплатними візи для українців). Тому авторка побоюється, що може мати місце розвиток синдрому недоречності європейського вибору та європейського вибору на тлі нестачі чітких позицій європейської перспективи для нашої країни з

офіційного боку Брюсселя. А тому імовірна поява дисфункції стратегічного партнерства Польщі та України [38].

Каліщук О.А. у своїй праці приділила увагу та розглянула проблематику українсько-польського протистояння на західноукраїнських землях у роки Другої світової війни. Вона наголосила, що це питання далеке від остаточного вирішення. А прагнення глибоко дослідити ці події, проаналізувавши позиції обох сторін може призвести до погіршення відносин [33]. Академік Ярослав Ісаєвич під час четвертого семінару українських та польських істориків присвяченого «складним питанням» нашого спільного минулого зазначив: «Навіть якщо ми встановимо точну кількість жертв, сам злочин не стане від цього меншим. Факт співпраці має позитивні сторони, проте підрахунок втрат може навіть погіршити стосунки» [33].

Щодо проблем сучасної українсько-польської співпраці у гуманітарній сфері на прикладі досвіду Галичини висловився у своїй роботі Калакура О.Я. Автор вказує на прорахування німецькою та радянською сторонами вигоди від ескалації українсько-польської ворожнечі, розглядає їх вплив як один із ключових чинників виникнення збройного конфлікту. Передумовами покращення співпраці стало здобуття Україною незалежності та демократизація Польщі. Це призвело до якісно нового етапу між цивілізаційного діалогу народів-сусідів та широкого різногалузевого співробітництва, найбільше яскраво у гуманітарній сфері. Галичина стала своєрідним містком до Європи. Наше співробітництво, транскордонна співпраця у гуманітарній сфері та спільний рух до європейських цінностей, що базуються на правах особи та можливостях вільного розвитку, здатне вивести нас на новий рівень перспектив [32].

Політику України щодо Польщі, розглянув Кононьчук В.В. Автор вважає, що ситуація наразі є досить парадоксальною, адже з одного боку

виступає складне історичне минуле, що у свій час призвело до погіршення взаємин між Києвом та Варшавою після 1991 р., а з іншого країни впевнено просуваються у напрямку військово-економічної співпраці та мають численні спільні інтереси. І вочевидь за словами автора у найближчому майбутньому саме історичний аспект залишатиметься головною проблемою польсько-українських відносин. Погіршення сприйняття України в Польщі на фоні заборони ексгумації та героїзації УПА вимагають дій від Києва, адже протягом останніх рр. Україна не турбувалась про побудову позитивного іміджу у Польщі. А в епоху інформаційної війни та очевидних спроб росії вплинути на погіршення даних взаємин вимагають від Києва активних дій у цьому питанні. Порозуміння України з росією не буде можливим, проте безліч можливостей мають місце у покращенні українсько-польського співробітництва [35].

Зашкільняк Л.І. у своїй праці оцінив та розглянув стосунки на історичному тлі між Польщею та Україною, а також зауважив що необхідно провести розрахунки з тим «історичним тягарем», що залишився у свідомості багатьох представників обох країн, а сучасний стан українсько-польських відносин дістався обом народам ціною величезних жертв протягом усього ст., через що на його думку залишається небезпека пробудження образ і звинувачень. Післявоєнні стосунки розвивалися у трьох вимірах. Перший, офіційний, це міждержавні взаємини СРСР і Польщі, в рамках яких певне місце займала й Україна. Другою площиною українсько-польських стосунків було становище української меншини в Польщі і польської – в Україні. А третьою віхою стали відносини української і польської еміграції [30].

У своїй статті Гусак Дарія проаналізувала міграційну кризу в Республіці Польща, що виникла внаслідок російсько-української війни. Авторка розглянула основні причини та масштаби цієї кризи, вплив війни на міграційні потоки, а також реакцію польської влади та суспільства на

нову хвилю біженців. Крім того, стаття акцентує увагу на викликах і можливостях, які супроводжують процес інтеграції українських переселенців у польське суспільство [26].

У своїй статті [27] Руслан Демчишак проаналізував вплив російсько-української війни на геополітичне позиціонування Центрально-Східної Європи (ЦСЕ) та Південно-Східної Європи (ПСЕ). Автор дійшов висновків що безпековий чинник відіграв ключову роль у визначенні характеру та напрямів корекції геополітичного позиціонування країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи. Російсько-українська війна активізувала тенденції до субрегіоналізації в межах Європейського Союзу та зміцнила євроатлантичну складову зовнішньої політики держав «нової Європи». Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України, розпочата 24 лютого 2022 р., сприяла реалізації ініціативи президента Польщі А. Дуди щодо посилення «східного флангу НАТО». Автор спираючись на різні фактори такі як перебіг подій на воєнному та дипломатичному фронтах, а також від масштабів повоєнної трансформації міжнародної системи, зпрогнозував наступні варіанти тенденцій трансформації геополітичного позиціонування регіону ЦСЕ і ПСЕ: (1) субрегіоналізм поступово зникає як наслідок монолітності та консенсусу в рамках ЄС; (2) залишається статус-кво; (3) субрегіоналізм посилюється як наслідок відцентрових тенденцій в ЄС та нових конфігурацій міжнародних союзів. Найімовірнішим у коротко – та середньостроковій перспективі, на думку автора, є другий варіант. Певний субрегіоналізм, при збереженні цілісності ЄС, зумовлюватиметься специфікою оцінки «старою Європою» та «новою Європою» рівня безпекових загроз з боку РФ та лідерськими амбіціями Польщі. Посиленню ж тенденцій до субрегіоналізму перешкоджатимуть намагання Німеччини і Франції зберегти цілісність ЄС та свої лідерські позиції у союзі, а також прагнення США мати спільну з ЄС

позицію щодо «найбільш значущої і прямої загрози безпеці Альянсу». Водночас, зважаючи на специфіку зовнішньополітичного курсу окремих країн ЦСЄ та ПСЄ, автор припускає, що даний субрегіон теж залишатиметься неоднорідним [27].

Отже, ХХ ст. стало переломним періодом в історії українсько-польських стосунків, який, на жаль, затягнувся майже на ціле ст. та вписав у цю історію численні трагічні сторінки. Засмучує факт, що потрібно було цілих сто рр. для того, щоб усвідомити зміну суспільно-політичних реалій у регіоні Центрально-Східної Європи, яка полягала в емансипаційному русі народів і націй та прагненні до створення національних держав. Найбільшою перешкодою в усвідомленні цього невідворотного процесу, на погляд автору, було два найголовніших моменти: по-перше, велике перемішування українського і польського етносів внаслідок довготривалих історичних процесів, які зробили дуже невиразним міжетнічний кордон між двома народами; по-друге, величезна інерція подолання великодержавних стереотипів суспільної свідомості, які завжди залишаються присутніми у підсвідомості на вузькій грані між патріотизмом і націоналізмом.

Отож, Богдан зазначав обмеженість західної військово-економічної допомоги Україні, порівнюючи її з підтримувальною терапією в умовах дефіциту ресурсів. Демчишак проаналізував вплив російсько-української війни на геополітичне позиціонування Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) та Південно-Східної Європи (ПСЄ) та розглянув зміни у стратегічних пріоритетах регіональних держав. Також акцентував увагу на посиленні військової та економічної співпраці країн регіону у відповідь на загрози з боку Росії. Забровський та Лонгхарт приділяли увагу зростанню Польщі як регіонального лідера за підтримки США, що зміцнило її роль у Східній Європі. Зеленько Г.І. зауважив що Польща та Україна є країнами стратегічними партнерами, а також охарактеризувала рівень забезпечення двосторонньої співпраці між країнами. Печенюк писав про плани США

знизити щомісячну бюджетну допомогу Україні та їхній вплив на економіку та обороноздатність країни. Ухач В.З. наголосив, що протистояння між Україною та Польщею не є лише «мікро війною» та двостороннім конфліктом та розкрив роль ескалації у конфлікті третіх сил. Митрофанова О.С. вказала, що шлях до покращення співробітництва та відносин та зацікавленість у взаємному розвитку, лежить передусім через правду та порозуміння, а також звернула увагу про можливість загрози у сценарії розвитку взаємин. Каліщук О.А. присвятила свою роботу нагальним та тяжким питанням минулого Варшави та Києва і вказала, що факт співпраці має позитивні сторони та слідує тенденції покращення.

Калакура О.Я. писав, що Україна та Польща просуваються у напрямку покращення двостороннього співробітництва та діалогу у галузі військово економічній та гуманітарній сфері. Алексієвець М. М., та Ільчук І.А дійшли висновків, що військово-політичне співробітництво між Україною і Республікою Польща є одним з важливих та перспективних напрямів двосторонньої взаємодії у новітній системі геополітичних координат. Зашкільняк Л.І. висвітлив українсько-польські відносини у ХХ ст., що стали яскравим прикладом складності подолання стереотипів і спільного коливання між патріотизмом і націоналізмом, між союзом і конфронтацією та висловив сподівання, що ці коливання нарешті залишаться у ХХ ст..

А тому, розглянувши роботи дослідників, маємо ситуацію з розбіжностями в історичній пам'яті, що є складним викликом для українсько-польських відносин. Трагедія на Волині стала болючою раною для обох народів. Однак, замість того, щоб зациклюватися на пошуку винуватців, необхідно зосередитися на пошуку шляхів примирення та співпраці. Спільні європейські цінності, економічна взаємозалежність та

зовнішні загрози, зокрема російська агресія, вимагають від нас об'єднання зусиль для побудови спільного майбутнього.

1.2. Понятійно-категоріальний апарат дослідження

Відносини між Польщею та Україною характеризуються стратегічним партнерством, яке ґрунтується на взаємній повазі суверенітету та територіальної цілісності. Польська зовнішня політика щодо України спрямована на консолідацію двосторонніх відносин, підтримку євроатлантичних прагнень України та посилення її ролі як стабілізуючого фактора у регіоні. Це партнерство відображає прагнення обох держав до побудови сталого миру та процвітання в Центральній-Східній Європі. Варто зазначити, що поняття "політика" в контексті міжнародних відносин передбачає комплекс заходів, спрямованих на досягнення певної мети, і реалізується через систему норм, правил та інституцій [75].

Американський політолог Теодор Дж. Лоуї вніс значний внесок у розвиток теорії політики, запропонувавши детальну класифікацію політичних дій. Виділені ним чотири типи політики – розподільча, перерозподільча, регулятивна та установча. Це дозволило системно аналізувати різноманітні політичні процеси. Політика, як зазначав Лоуї, є невід'ємною частиною діяльності будь-якої організації, спрямовуючи її діяльність та впливаючи на реальний світ [36].

Зовнішня політика – це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення національних інтересів держави на міжнародній арені. Вона включає в себе дипломатичні відносини, участь у міжнародних організаціях, співпрацю в різних сферах та захист національної безпеки [84].

Зовнішня політика держави є результатом комплексної взаємодії внутрішніх та зовнішніх факторів. До внутрішніх факторів належать

географічне положення, економічний потенціал, політичний устрій та історичний досвід. Зовнішнє середовище впливає на зовнішню політику через такі чинники, як поведінка інших держав, міжнародний порядок та глобальні процеси [81].

Зовнішня та внутрішня політика утворюють єдину систему, спрямовану на забезпечення національних інтересів. Дипломатичні відносини, встановлені в рамках зовнішньої політики, дозволяють вирішувати глобальні проблеми та зміцнювати міжнародне співробітництво. Внутрішня політика, забезпечуючи стабільність всередині країни, створює сприятливі умови для реалізації зовнішньополітичних цілей [84].

Міжнародні відносини аналізують взаємодію між державами на глобальному рівні, вивчаючи структуру міжнародної системи, причини конфліктів та співпраці, а також роль міжнародних організацій. Зовнішня політика ж зосереджена на рівні окремої держави, визначаючи її конкретні цілі, стратегії та інструменти взаємодії з іншими країнами [85].

Концепція "розумної сили" пропонує комплексний підхід до зовнішньої політики, поєднуючи традиційні інструменти сили (військові, економічні) з інструментами м'якої сили (дипломатія, культурний обмін, розвиток). Такий підхід, на думку Центру стратегічних і міжнародних досліджень, дозволяє державам не лише захищати свої інтереси, але й формувати сприятливе міжнародне середовище [20].

Джозеф Най припускає, що найефективніші стратегії зовнішньої політики сьогодні вимагають поєднання ресурсів жорсткої та м'якої сили. Застосування лише жорсткої або лише м'якої сили в певній ситуації зазвичай виявляється недостатнім. Най використовує приклад тероризму, стверджуючи, що боротьба з тероризмом вимагає розумної стратегії влади. Він радить, що просте використання ресурсів м'якої сили для зміни сердець

і розуму уряду Талібану було б неефективним і потребує компоненту жорсткої сили. Однак у розвитку відносин із основним мусульманським світом необхідні ресурси м'якої сили, а використання жорсткої сили матиме згубні наслідки [20].

За словами Честера А. Крокера, розумна влада «передбачає стратегічне використання дипломатії, переконання, нарощування спроможності та проекції влади та впливу економічно ефективними способами, які мають політичну та соціальну легітимність» – по суті, залучення як військових, так і сили та всіх форм дипломатії [53].

Джозеф Най, автор концепції "м'якої сили", виділяє три основних джерела цієї сили: культуру, політичні цінності та зовнішню політику. Кожне з цих джерел включає в себе безліч різних елементів. Наприклад, культура може включати мову, літературу, мистецтво, кухню та інші аспекти національної ідентичності. Політичні цінності можуть включати демократію, права людини, верховенство права та інші ідеали. Зовнішня політика може проявлятися через міжнародну допомогу, участь у міжнародних організаціях та підтримку глобальних ініціатив [20].

У третьому випуску індексу було опитано 11 000 людей у 25 країнах, що охоплюють кожен регіон земної кулі. Це мало дати точну оцінку прихильності до певних аспектів країн, які міжнародна аудиторія визнала б привабливими. По суті, він був розроблений, щоб забезпечити суб'єктивний опис ключових аспектів м'якої сили країн.

Жорстка сила – це «здатність змусити інших діяти так, що суперечить їхнім початковим уподобанням і стратегіям». Простіше кажучи, жорстка сила – це те, як нації виражають свій вплив силою. Сила може бути у формі погроз, економічних санкцій або військової сили. Жорстка фізична сила зараз менш поширена. Конфлікти – це вже не дві армії на полі бою. Існує глобальна різниця між військовими розмірами та загальним статусом могутності нації. Наприклад, нові держави Китаю та Індії мають високі

рейтинги з точки зору військової чисельності, але набагато менше за показниками м'якої сили. Крім того, все частіше використовується можливість контролювати економіку інших країн за допомогою економічних санкцій [63].

Отже, дипломатія у світі, де все більшу роль відіграє розумна сила, зазнає суттєвих змін. Вона все більше перетворюється на складний процес, який вимагає не лише майстерності ведення переговорів, а й глибокого розуміння економічних, культурних та політичних контекстів. Дипломати повинні бути готові використовувати широкий спектр інструментів, включаючи економічні санкції, культурний обмін та цифрову дипломатію [81].

Представництво держави набуває нових форм завдяки розвитку технологій. Дипломати активно використовують соціальні мережі та інші цифрові інструменти для комунікації з міжнародною аудиторією, формування позитивного іміджу своєї країни та захисту її інтересів. Ведення переговорів також зазнає змін, вони стають більш складними та багаторівневими, вимагаючи від дипломатів не лише навичок ведення переговорів, але й глибоких знань в різних сферах. Збір інформації здійснюється за допомогою широкого спектру джерел, включаючи відкриті дані, соціальні мережі та розвідувальні дані. Сприяння миру залишається однією з найважливіших функцій дипломатії. Сучасні дипломати використовують різноманітні інструменти для запобігання конфліктів та сприяння мирному вирішенню спорів, такі як профілактична дипломатія, посередництво, миротворчі операції та гуманітарна допомога [81].

Зовнішня політика Польщі базується на принципах міжнародного права, демократії, прав людини та співпраці. Країна активно розвиває двосторонні відносини з країнами Європейського Союзу, зокрема з країнами Вишеградської групи, а також з Україною та іншими країнами

Східної Європи. Польща є прихильником міжнародної співпраці у вирішенні глобальних проблем, таких як тероризм, незаконна міграція та кіберзагрози. Дипломатичні зусилля Польщі спрямовані на зміцнення безпеки та стабільності в регіоні, а також на просування демократичних цінностей і економічного розвитку.

Зовнішньополітична стратегія України базується на принципах демократії, верховенства права та поваги до міжнародного права. Країна прагне до інтеграції в євроатлантичні структури, що передбачає поглиблення співпраці з Європейським Союзом та НАТО. Водночас, Україна розвиває всебічні відносини з країнами Центральної та Східної Європи, а також з іншими партнерами по всьому світу. Особливу увагу приділяється зміцненню енергетичної безпеки, розвитку інфраструктури та розширенню економічних зв'язків. Україна активно сприяє демократичним перетворенням у регіоні та світі, захищаючи права людини та міжнародне право.

Отже, відносини між Україною та Польщею демонструють зразок стратегічного партнерства, заснованого на спільних цінностях, взаємній повазі до суверенітету і територіальної цілісності, а також прагненні до стабільності і процвітання в Центрально-Східній Європі. Польща, будучи прихильником демократії, міжнародного права і співпраці, підтримує євроатлантичний курс України, сприяючи її інтеграції в структури ЄС і НАТО. Цей вектор партнерства має ключове значення для забезпечення регіональної безпеки, особливо на тлі сучасних викликів, таких як російська агресія, кіберзагрози та енергетична нестабільність. Сучасна дипломатія між країнами враховує принципи "розумної сили", які поєднують м'які інструменти культурного обміну, економічної співпраці та дипломатії з жорсткими засобами, такими як військове співробітництво і санкції. Такий підхід дозволяє ефективно реагувати на зовнішні загрози, водночас формуючи сприятливе міжнародне середовище для співпраці.

Особливу увагу слід приділяти подоланню історичних суперечностей, таких як трагічні сторінки спільного минулого. Вирішення цих питань можливе шляхом відкритого діалогу, який базується на правді, взаєморозумінні та спільному баченні майбутнього. Це дозволить зміцнити довіру та побудувати стабільну основу для подальшого розвитку. Водночас Польща продовжує зміцнювати свої позиції як регіональний лідер, активно підтримуючи Україну в міжнародних організаціях і сприяючи її адаптації до євроатлантичних стандартів. Україна, зі свого боку, докладає зусиль до зміцнення енергетичної безпеки, розвитку інфраструктури і розширення економічних зв'язків, що відкриває нові перспективи для двосторонньої співпраці. Таким чином, партнерство України та Польщі не лише відповідає національним інтересам обох країн, але й робить вагомий внесок у забезпечення стабільності, безпеки та розвитку в регіоні та за його межами.

1.3. Соціально-політичний та економічний профіль країн

Україна – незалежна держава Східної Європи, що займає шосте місце за площею серед європейських країн. Її територія, що становить 603,7 тис. км², охоплює значні родючі землі, що становлять близько 55% загальної площі. Аграрний сектор є одним з ключових для економіки країни. Столиця України, Київ, заснований у 482 році, є одним з найдавніших міст Європи [130].

Територія сучасної України протягом тисячоліть була ареною взаємодії численних етносів, що зумовило її поліетнічний характер. Від індоєвропейських племен до слов'ян, а потім кочовиків – історія цих земель є яскравим прикладом міграційних процесів та культурного синтезу. Київська Русь, як один з перших східнослов'янських державних утворень, відіграла значну роль у формуванні етнічної ідентичності українців. Монгольська навала XIII ст. стала переломним моментом в історії регіону,

що призвело до фрагментації земель та зміни політичного ландшафту. У XIV-XVIII ст. українські землі перебували під владою Литви, Польщі та Росії, водночас набуваючи значної самостійності в межах козацької держави – Гетьманщини. Боротьба за збереження національної ідентичності та політичну самостійність стала визначальною рисою цього періоду. Розпад Російської імперії на початку XX ст. відкрив нові перспективи для українського державотворення. Проте, створена Українська СРР не охоплювала всіх етнічних українських земель, а Голодомор 1932-1933 рр. та Друга світова війна завдали значних втрат українському народу [51].

Друга половина XX ст. була позначена кардинальними змінами. Катастрофа на Чорнобильській АЕС та здобуття незалежності 1991 р. стали визначальними подіями. Однак, молода держава зіткнулася з економічною кризою, політичною нестабільністю та зовнішньою агресією. Помаранчева революція 2004 р. та Революція Гідності 2014 р. свідчили про прагнення українського суспільства до демократичних змін та європейської інтеграції. Російська анексія Криму та збройний конфлікт на Донбасі, що розпочався у 2014 р., стали прямою загрозою незалежності України та її територіальній цілісності. Повномасштабне вторгнення Росії у 2022 р. поглибило цей конфлікт та поставило під загрозу безпеку всієї Європи [51].

Україна є суверенною державою, де влада належить народу. Вона має демократичний устрій, що передбачає вибори, багатопартійність і поділ влади на законодавчу, виконавчу та судову. Найвищим законодавчим органом є однопалатний парламент. Президент є гарантом Конституції та представляє державу на міжнародній арені. Уряд очолює прем'єр-міністр і відповідає за виконання законів. Україна є унітарною державою, тобто не має федеративних утворень з широкими повноваженнями [100].

Столиця України — Київ, населення країни складає 41,3 млн (дані за 2022 р.) [52], офіційна мова: українська. На національному рівні Україна

поділяється на 24 області, одну автономну республіку (Крим, яка наразі перебуває під російською окупацією) та два міста зі спеціальним статусом (Київ і Севастополь). Кожна область поділяється на райони, а кожен район - на менші адміністративні одиниці, такі як міста, селища та села. Адміністративно-територіальний устрій України регулюється Конституцією України, а також різними законами та нормативно-правовими актами, прийнятими центральними та місцевими органами влади [52].

Україна це східноєвропейська держава, що займає територію 603 549 км². Етнічний склад країни характеризується переважанням українців (понад 75% населення). Україна має багато національних меншин та є багатомовною. Державною мовою є українська, проте широко розповсюджені російська, румунська, польська, угорська, білоруська та болгарська мови. Релігійний ландшафт країни формують різноманітні конфесії, з домінуванням православного християнства. Іншими поширеними релігіями є католицизм, протестантизм та іслам. Офіційною грошовою одиницею України є гривня. Значні природні ресурси зосереджені в Донбасі, промисловому регіоні, де видобуваються залізна руда та вугілля, а також здійснюється виробництво металургійної продукції, природного газу та нафти. Україна є одним з провідних світових виробників сільськогосподарської продукції, зокрема озимої пшениці та цукрових буряків [52].

Більша частина території України підпадає під вплив помірного клімату, за винятком Південного берега Криму, де панує субтропічний клімат. [108].

Україна є одним із найбагатших на природні ресурси регіонів світу. Незважаючи на відносно невелику територію (0,4% суші), країна володіє

понад 5% світових запасів корисних копалин. Ці ресурси відзначаються високою якістю та мають вагомий потенціал для розвитку економіки [103].

Україна має багато покладів природних ресурсів. Крім унікальних чорноземів, що становлять понад 20% світових запасів, країна багата на різноманітні мінерали. Зокрема, Україна є світовим лідером за запасами марганцевих руд (понад 43% світових) та одним із провідних країн за запасами залізних руд (більше 14%). Також країна має значні запаси титану, цирконію, літію, графіту, каоліну, вогнетривких глин, сірки та калійних солей [103].

Українська гірничодобувна промисловість відіграє ключову роль у національній економіці. Наразі до видобутку залучено від 40% до 75% розвіданих запасів корисних копалин, що забезпечує близько 5% світового обсягу мінерально-сировинних ресурсів. Україна багата на металічні корисні копалини, серед яких: кухонна сіль, самородна сірка, вогнетривкі глини, високоякісний каолін, облицювальний камінь тощо. Великі запаси калійно-магнієвих солей зосереджені в Івано-Франківській та Львівській областях [120].

Україна є багатопартійною державою. За підсумками парламентських виборів 2019 р. до Верховної Ради IX скликання пройшло шість політичних сил, серед яких найбільшу кількість мандатів отримала партія "Слуга народу" (43,16%). Істотну представленість у парламенті також здобули партії "Опозиційна платформа - За життя", "Батьківщина", "Європейська солідарність" та "Голос" [115].

Незважаючи на політичну роз'єднаність під владою різних імперій, українська культура відігравала важливу роль у формуванні національної самосвідомості. Такі феномени як козацькі думи, мазепинське бароко, кобзарські співи та філософія Григорія Сковороди сприяли збереженню історичної пам'яті, культурних традицій та мови, об'єднуючи українців на різних територіях. Ці культурні надбання стали фундаментом для

усвідомлення українцями своєї спільної ідентичності та права на самовизначення [128].

Дохристиянські звичаї гармонійно переплелися з релігійними, утворивши обряди, які ми маємо на сьогодні: колись Різдво припадало на свято зимового повороту сонця, вісника врожаю та щастя, про що й співається у колядках.. Сімейне життя традиційно супроводжувалось різноманітними обрядами та ритуалами, які в образно-символічній формі визначали певні етапи життя та розвитку, а весілля являло собою справжню народну драму, до якої включались ігрові дії, танці, співи, музика [127].

Одна з найпотужніших онлайн-платформ світу – Google – має тепер простір української культури – «Україна поруч» (Ukraine Is Here). Тепер в будь-якому куточку світу можна здійснити віртуальну екскурсію найкращими перлинами української архітектури, ознайомитись з шедеврами живопису, ознайомитись з народними традиціями й обрядами, побачити краси природи в Україні тощо. Важливість проєкту – в тому, що в ньому також можна побачити пам'ятки, які були ушкоджені під час збройної агресії Росії проти України [138].

Таблиця 1.1

Динаміка ВВП України. Дані на основі офіційних статистичних звітів за 2019–2023 роки

Рік	Номінальний ВВП (трлн грн)	Реальні зміни ВВП (%)
2019	3,98	+3,2% (зростання)
2020	4,19	-3,8% (падіння через COVID-19)
2021	5,46	+3,4% (зростання)
2022	5,19	-29,1% (падіння)
2023	6,54	+5,3% (зростання)

Складено автором за матеріалами: [87,88].

Дані про валовий внутрішній продукт (Таблиця 1) України за останні п'ять рр. відображають динаміку економічного розвитку країни, зокрема в умовах глобальної пандемії COVID-19 та повномасштабної війни, що почалася в 2022 році. Зростання чи падіння реального ВВП демонструє вплив внутрішніх та зовнішніх чинників, таких як війна, міжнародна допомога, адаптивність бізнесу та інші економічні умови [88].

Отже, Соціально-економічний профіль України формується під впливом історичних, геополітичних та інституційних факторів. Недостатньо розвинені інститути громадянського суспільства, слабе верховенство права та корупція є основними перешкодами для сталого розвитку країни. Економіка України характеризується високою часткою державного сектору та низьким рівнем інвестицій у приватний сектор. Соціальна сфера потребує реформування з метою підвищення якості життя населення та зменшення соціальної нерівності. Демографічні процеси, що відбуваються в Україні, створюють додаткові складнощі для ринку праці та пенсійної системи.

Республіка Польща – держава Центральної Європи, що має вихід до Балтійського моря. Соляна шахта Величка, включена до списку об'єктів світової спадщини ЮНЕСКО, є свідченням багатих природних ресурсів країни та високого рівня майстерності її мешканців. Католицизм, як домінуюча релігія, формував польську культуру та ідентичність протягом століть, впливаючи на архітектуру, мистецтво та побут поляків [140].

Формування польської державності сягає своїх витоків у ранньосередньовічний період, коли на території Центральної Європи завершувався процес консолідації слов'янських племен. Діяльність династії П'ястів, заснованої Мешком I, відіграла ключову роль у процесі державотворення. Коронація Болеслава Хороброго у 1025 році надала Польщі міжнародного статусу й закріпила її місце в європейській політичній системі. Епоха Ягеллонів характеризувалася значним

поглибленням політичних, культурних та конфесійних зв'язків між Королівством Польським та Великим князівством Литовським. Укладення Кревської унії у 1385 році, що супроводжувалося католицьким хрещенням Литви, започаткувало тривалий процес інтеграції обох держав у потужну політичну конфедерацію, існування якої тривало понад чотири ст. [67].

Агресивна експансія Тевтонського ордену на східні землі призвела до тривалої війни, яка завершилася перемогою для Польщі та Литви Грюнвальдською битвою 1410 р.. Ця перемога мала значний вплив на подальшу історію регіону. XVI ст. стало золотим віком Речі Посполитої, яка досягла розквіту після Люблінської унії 1569 р., об'єднавши польські та литовські землі. Держава активно розвивалася в культурному, економічному та політичному аспектах під впливом ідей Ренесансу. Друга половина XVII ст. ознаменувала початок занепаду Речі Посполитої. Політична система виявилася неспроможною протистояти зовнішнім загрозам та внутрішнім проблемам. Незважаючи на спроби реформ, держава була розділена між сусідніми державами у XVIII ст.. Після Першої світової війни Польща відновила незалежність, проте була розділена між Німеччиною та СРСР на початку Другої світової війни. Польський опір, зокрема, Варшавське повстання, не зламали волю народу. Після війни Польща потрапила під радянський вплив, що призвело до встановлення комуністичного режиму. Після падіння комунізму Польща обрала шлях демократичних реформ та інтеграції в Європу. Сучасна Польща є унітарною державою з дворівневим адміністративно-територіальним устроєм [53].

Республіка Польща є унітарною державою, де адміністративно-територіальний устрій базується на дворівневій системі. Найвищий рівень представляють 16 воєводств, які поділяються на 2468 гмін, що становлять найменші адміністративно-територіальні одиниці [53].

Конституційний компроміс кінця 1980-х рр., досягнутий в результаті діалогу влади з "Солідарністю", ознаменував перехід Польщі від тоталітарної системи до парламентарної демократії. Відновлення президентства, створення Сенату та легалізація політичних партій стали ключовими кроками цього процесу [67].

Конституція Республіки Польща 1997 р., ухвалена на основі всенародного референдуму, встановила змішану форму правління, поєднуючи елементи президентської та парламентської республік. Вона визначила повноваження Президента, зокрема функцію верховного головнокомандувача Збройних Сил та право вето на законодавчі акти. Парламент, представлений Сеймом та Сенатом, зберіг значні законодавчі повноваження, що свідчить про збалансовану систему влади. Формування уряду відбувається за парламентсько-президентською моделлю: президент призначає прем'єр-міністра, який формує уряд, але його склад має бути схвалений Сеймом. Законодавча влада здійснюється двопалатним парламентом, який обирається на загальних виборах на чотири роки. Сенат має право вето, але Сейм може його подолати більшістю голосів [73].

Адміністративно-територіальний поділ Польщі складається з воєводств, повітів та гмін. Воєводства є основними адміністративними одиницями, повіти та гміни займають нижчий рівень. Органи місцевого самоврядування на всіх рівнях обираються на чотири роки. Варшава має особливий статус, який регулюється окремим законодавством. Незалежність судової влади гарантована Конституцією, а Національна рада юстиції відіграє ключову роль у її забезпеченні. Судова система включає Верховний Суд та інші суди, що розглядають різні категорії справ [73].

Парламентські вибори 1993 р., на яких перемогла коаліція Польської селянської партії (PSL) та Демократичного лівого альянсу (SLD), ознаменували новий етап політичної трансформації після падіння комунізму, а також підкреслили прагнення Польщі до інтеграції в

євроатлантичні структури. У середині 1990-х рр. політичний ландшафт характеризувався плюралізмом, на політичній арені з'явилися нові партії, зокрема Виборча акція солідарності (AWS), Союз свободи (UW) та Право і справедливість (PiS) [73].

Польща, займає центральну частину Європейського континенту. Її північні береги омиваються водами Балтійського моря. Сухопутні кордони, що формують периметр близько 3538 км, проходять через території Росії, Литви, Білорусі, України, Словаччини, Чехії та Німеччини. Південні межі визначаються гірськими хребтами Карпат і Судетів, а західні – річками Одра та Нейсе. Виокремлюються такі значущі геологічні регіони, як Сілезько-Краківська височина та Старопольський басейн. Перший відомий великими покладами вугілля, залізних руд, цинку та свинцю, що сприяло розвитку індустріалізації та урбанізації, зосереджених у Верхній Сілезії з центром у Катовіце. Старопольський басейн, з центром у Кельце, має давню історію промислового освоєння, особливо у металургії [72].

Клімат Польщі характеризується значною мінливістю, зумовленою її географічним положенням на стику морських і континентальних повітряних мас. Етнічний склад населення Польщі є досить однорідним, з переважанням поляків. Однак, у прикордонних регіонах проживають менші національні групи, такі як українці, білоруси, литовці, сілезці, кашуби, роми, русини, словаки, чехи та вірмени. Значна польська діаспора проживає за кордоном [72].

Історично склалося так, що Польща є однією з найкатолицькіших країн Європи. Римо-католицька церква протягом століть відігравала ключову роль у формуванні національної ідентичності та культури поляків. Незважаючи на конституційне розділення церкви і держави, католицизм залишається домінантною релігією в країні. Польська мова, як і католицизм, є важливим елементом національної ідентичності (Додаток А).

Прийнятий у 1919 році, польський прапор з біло-червоними смугами став символом відродженої держави. Білий орел на червоному тлі, як давній герб Польщі, уособлює силу та незалежність. Гімн "Ще не вмерла Польща" – це гімн боротьби за свободу, який надихав поляків протягом століть. Свята в Польщі відображають як християнські традиції, так і історичні події, такі як День Конституції 3 травня та День Незалежності 11 листопада [72].

Зміни валового внутрішнього продукту Польщі за останні п'ять рр., включаючи період, коли країна пережила економічні труднощі, спричинені пандемією COVID-19 продемонстровані у таблиці 2. Протягом 2020 р. Польща зафіксувала лише незначне зростання, тоді як 2021 р. відзначався значним відновленням економіки, а 2023 р. Польща спостерігала зростання ВВП [19].

Таблиця 1.2

Дані про ВВП Польщі на основі офіційних статистичних звітів за 2019–
2023 роки

Рік	ВВП (млрд доларів США)	Зростання ВВП (%)
2019	595,97	+4,10%
2020	599,44	+0,57%
2021	681,35	+13,66%
2022	689,76	+1,24%
2023	811,23	+17,61%

Складено автором за матеріалами: [19,61].

Отже, у підсумку, соціально-економічний та політичний розвиток України відбувається в умовах численних викликів, які визначаються складним поєднанням внутрішніх та зовнішніх факторів. Незважаючи на значний прогрес у деяких сферах, Україна продовжує стикатися з гострими проблемами, пов'язаними з економічною нерівністю, корупцією та політичною нестабільністю, посиленими військовою агресією росії.

Водночас, українське суспільство демонструє високу стійкість та прагнення до європейської інтеграції. Для успішного подолання існуючих проблем необхідна комплексна стратегія реформ, спрямована на зміцнення демократичних інститутів, розвиток ринкової економіки та забезпечення національної безпеки.

Польща відіграє провідну роль у регіональному розвитку Центрально-Східної Європи. Завдяки успішним економічним реформам та активній зовнішній політиці, країна стала одним з найбільших інвесторів та торгових партнерів в регіоні. Польський досвід трансформації є цінним для інших країн, які прагнуть подолати наслідки соціалістичного минулого та інтегруватися в європейський простір. Однак, для збереження лідерських позицій Польщі необхідно постійно адаптуватися до мінливих умов глобальної економіки та вирішувати внутрішні проблеми.

Отже, Україна та Польща — дві європейські держави з багатою історією, значним природним потенціалом та унікальними культурами, які зіграли важливу роль у формуванні регіональної ідентичності. Економіка країни суттєво залежить від аграрного сектору, промисловості та експортної орієнтації, а її культурна спадщина є ключовим елементом національної ідентичності. Обидві країни мають спільний історичний контекст, зокрема періоди співіснування в рамках Речі Посполитої, а також спільні виклики, пов'язані з боротьбою за незалежність та збереження національної ідентичності. У наш час Україна та Польща активно співпрацюють у різних сферах, включаючи економіку, безпеку та культуру. Польща стала важливим партнером України у боротьбі за територіальну цілісність та демократичний розвиток, надаючи гуманітарну допомогу та підтримуючи українських біженців.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН

2.1. Історичні особливості формування та еволюції українсько-польських відносин

Відносини між Київською Руссю та Польщею за часів середньовіччя були складними й різноманітними, включаючи як політичні союзи, так і військові конфлікти. Київська Русь і Польща нерідко укладали династичні шлюби для зміцнення політичних відносин. Наприклад, сестра Ярослава Мудрого Марія Добронега стала дружиною польського короля Казимира I Відновителя, що сприяло встановленню союзу між державами. Подібні союзи забезпечували військову підтримку в боротьбі проти спільних ворогів, таких як печеніги чи західні князівства [44, с 352].

Водночас складними залишалися питання територіального контролю, зокрема за Червенські міста (сучасні території Західної України). Ці землі неодноразово ставали об'єктом суперечок і змінювали приналежність між Київською Руссю та Польщею. Попри союзи, між державами траплялися й військові зіткнення. Наприклад, за князювання Святополка Окаянного (1015–1019 рр.) польський король Болеслав I Хоробрий втручався у внутрішні справи Русі, підтримуючи Святополка у боротьбі за київський престол [44, с 352].

Взаємодія між державами сприяла поширенню культурних і релігійних впливів. Хрещення Польщі у 966 році сформувало спільний християнський простір, що полегшувало контакти між Києвом і польськими князівствами. Таким чином, відносини Київської Русі та Польщі були багатовекторними: від мирного співіснування і союзів до конфліктів [44, с 352].

Люблінська унія 1569 р. інтегрувала українські землі до складу Речі Посполитої, що мало значні наслідки для їх подальшого розвитку. Зокрема, спостерігалось уніфікація адміністративного устрою, депопуляція північних регіонів внаслідок тривалих воєнних конфліктів та розбудова фільваркового господарства. Останнє перетворило Річ Посполиту на потужну аграрну державу, проте посилювало соціальну нерівність та експлуатацію українського селянства. Водночас, спостерігалось зміцнення політичних позицій польської шляхти на українських землях [136].

Після розпаду Речі Посполитої західноукраїнські землі увійшли до складу Австрійської імперії, а згодом Австро-Угорщини. Царство Польське, на південно-східних кордонах якого проживало значне українське населення, отримало певну автономію. Хоча кріпосництво в українських землях було скасовано відносно пізно, згодом українці Галичини отримали політичні права, що були обмежені виборчими цензами. Незважаючи на політичне домінування поляків, українська громада мала змогу розвивати свою культуру та мову в умовах австрійського багатонаціонального державного устрою [120].

Однією з найважливіших подій у становленні польсько-українських відносин на початку XX ст. став Варшавський договір 1920 р., який об'єднав УНР та Польщу в боротьбі проти більшовицької Росії. Однак, цей союз мав суперечливий характер (бо українська сторона сприймала договір як вимушений компроміс, оскільки він віддавав Галичину та Західну Волинь Польщі. Поляки ж побоювалися посилення українського націоналізму. Крім того, серед багатьох українців існувала неприязнь до Польщі через її історичну політику на українських землях) і тому не приніс тривалого миру між двома народами [13]. Варшавський договір 1920 р., підписаний у ніч на 22 квітня, являв собою стратегічний альянс між Польщею та Українською Народною Республікою, спрямований на протидію експансії Радянської

Росії. Для України цей договір був останньою спробою здобути міжнародне визнання та відновити свою державність за допомогою військово-політичної співпраці з Польщею. Водночас, Польща розглядала цей союз як можливість вирішити питання своїх східних кордонів, створивши буферну зону між собою та Радянською Росією. Таким чином, обидві сторони прагнули використати цей договір для досягнення власних геополітичних цілей [92].

Конфіденційність договору була зумовлена низкою чинників. По-перше, Польща, перебуваючи у стані формування державних кордонів, не могла дозволити собі однозначної підтримки України, оскільки це могло б спровокувати неоднозначну реакцію її союзників з Антанти. Таким чином, Варшава прагнула обережно дослідити міжнародну кон'юнктуру. По-друге, хоча Польща розраховувала на підтримку Франції, Велика Британія демонструвала досить скептичне ставлення до незалежності Польщі, підкреслюючи її залежність від союзників. Відкрита підтримка України могла б призвести до загострення відносин саме з Лондоном [91].

На початку 20-х рр. XX ст. Польща та Україна об'єднали зусилля проти більшовицької Росії. Цей союз, хоча й мав початкові успіхи, зокрема захоплення Києва, зрештою виявився нетривким. Різні бачення кордонів між двома державами, особливо щодо Галичини та Західної Волині, стали причиною постійних суперечок. Польська окупація західноукраїнських земель супроводжувалася дискримінаційною політикою щодо українців, що підірвало довіру між народами. Більшовицька пропаганда активно експлуатувала історичні стереотипи, підірвуючи українсько-польський союз. Війна призвела до закріплення нових територіальних розмежувань, не вигідних для України, та поглиблення українсько-польських суперечностей. Амбітний план Пілсудського щодо створення української держави зазнав краху. Польсько-український союз, незважаючи на початкові успіхи, не зміг подолати глибоких суперечностей між двома

народами. Війна та її наслідки залишили тривалий відбиток на українсько-польських відносинах [91].

Ключовим етапом у перекроюванні політичної мапи Східної Європи після Першої світової війни став Ризький договір 1920 р.. Підписаний у столиці Латвії, цей міжнародний документ формально завершив польсько-радянську війну. Однак наслідки Ризького договору виходили далеко за рамки припинення збройного конфлікту. Він закріпив нові кордони, які суттєво вплинули на геополітичну ситуацію в регіоні, зокрема, на долю українських, білоруських і литовських земель [67]. Підписання Ризького договору 1920 р. стало фатальним ударом для мрій українців, білорусів та литовців про незалежні демократичні держави. Хоча договір декларував рівні права для національних меншин, на практиці польська влада не дотримувалася цих положень, особливо стосовно українців, які опинилися під польською окупацією. Політика полонізації, спрямована на асиміляцію українського населення, суперечила духу договору та підривала довіру до міжнародного права [9].

Для більшовицького лідера Володимира Леніна події склалися сприятливо. Укладення угоди між сильними республіками України та Білорусі сприяло зміцненню його влади, що в результаті призвело до офіційного утворення Радянського Союзу у 1922 році. Проте новий порядок виявився нестійким. У 1939 році в рамках пакту Молотова-Ріббентропа були ухвалені секретні протоколи, які дозволяли Радянському Союзу під керівництвом Йосипа Сталіна та нацистській Німеччині під керівництвом Адольфа Гітлера поділити Польщу та країни Балтії, що зпровокувало початок Другої світової війни [11]. Після закінчення війни кордони знову зазнали змін, проте Ризький договір залишив свої тривалі наслідки. Він спричинив глибокий розкол та недовіру у Східній Європі, зокрема між

поляками та українцями, що має свій відгомін і в сучасних міжетнічних відносинах [62].

Дві трагічні події Другої світової війни – Волинська трагедія та депортації польського населення на Замостянщині – залишили глибокий слід у польсько-українських відносинах. Волинська трагедія, що відбувалася в 1943 році, характеризується взаємними етнічними чистками між українцями та поляками [99]. Досі не встановлено точну кількість жертв з обох сторін, а відповідальність за ці злочини продовжує бути предметом дискусій. Паралельно з цими подіями, німецькі окупанти проводили масштабні депортації польського населення з територій прилеглих до Замостя та Грубешова. Метою цих акцій було створення етнічно німецьких поселень, так званих "Гіммлерштадтів", в рамках нацистського проекту "Ост". Організаторами депортацій були високопосадовці СС Генріх Гіммлер та Оділо Глобочник, які, скориставшись давньою ворожістю між поляками та українцями, підігрівали конфлікт між цими народами [34].

Масштабні депортації та кривава боротьба між УПА та Армією Крайовою були результатом німецької пропаганди, яка успішно розпалила міжнаціональну ворожнечу. Ці факти підтверджує польський історик Гжегож Мотика [51].

Волинь і Холмщина стали жертвою багатостороннього конфлікту між німцями, українськими та польськими націоналістами, а також радянською розвідкою. НКВД, маніпулюючи націоналістичними настроями, перетворило регіон на поле битви, де всі сторони воювали не лише проти зовнішнього ворога, але й одна проти одної [43]. Волинська трагедія була результатом злочинної співпраці нацистської Німеччини та сталінського СРСР, які обидві тоталітарні держави використовували конфлікт між українцями і поляками для власних цілей. Москва і Берлін несуть спільну відповідальність за розпалювання міжнаціональної ненависті [46].

Отже, у Волинській трагедії є проблемним питання формулювань. Польща називає дані події «геноцидом вчиненим українськими націоналістами» [92], Україна ж просуває «парадигму взаємного прощення» [92]. Верховна Рада України в 2016 році зазначила, що шлях до подолання історичних розбіжностей між українцями та поляками лежить через об'єктивне дослідження минулого, встановлення індивідуальної відповідальності за скоєні злочини та прояв християнського милосердя [6]. Верховна Рада України підкреслила важливість подальших спільних історичних досліджень для встановлення об'єктивної картини подій. Важливо, щоб історики обох країн, спираючись на достовірні джерела, продовжували розкривати нові факти і відходити від політизованих інтерпретацій минулого. Тільки так можна створити міцну основу для взаєморозуміння між Україною та Польщею [6].

За часів президентства Леха Качинського відбувалося зближення України та Польщі, та гарна тенденція двосторонніх відносин підтримував Броніслав Коморовський, що виконував роль комунікатора від ЄС із Віктором Януковичем та не залишив Україну після зміни влади у Києві. Проте слід зазначити, що визнання закону про декомунізацію, де мова йде про героїчний характер боротьби УПА та виступ Коморовського з трибуни Верховної Ради підлили масла у вогонь. Заява польського сенатора Яна Жаріна про важливість Львова для Польщі викликала резонанс. Жарін також зажадав визнання українцями відповідальності за Волинську різанину та висловив стурбованість ставленням до польської ідентичності. Варто також зазначити, що спроби президента Анджея Дуди приєднатися до «нормандського формату» щодо врегулювання конфлікту на Донбасі виявилися безуспішними, а польські політики неодноразово висловлювали занепокоєння з приводу того, що Петро Порошенко орієнтується на Німеччину у своїй зовнішній політиці. Заяви Жаріна є типовими для

політиків, які прагнуть привернути увагу. Україні необхідно розробити прагматичну стратегію співпраці з Польщею, фокусуючись на спільних інтересах, а не на історичних суперечках [107].

Конфлікт навколо перейменування стадіону в Тернополі на честь Романа Шухевича викликав міжнародний резонанс. Місцева влада ухвалила рішення про зміну назви без участі Кабінету Міністрів, що відрізнялося від ситуації у Львові, де присвоєння стадіону «Арена Львів» імені Степана Бандери викликало обурення з боку Польщі та Ізраїлю. Рішення Тернопільської міської ради також отримало різку критику з боку польського Інституту національної пам'яті та посла Ізраїлю в Україні Джоеля Ліона. У відповідь польське місто Замостя призупинило співпрацю з Тернополем та закликала до негайного скасування рішення про перейменування. Водночас, Міністерство закордонних справ України зазначило, що одним із пріоритетів державної політики залишається збереження національної пам'яті українського народу [125].

Речник МЗС України Олег Ніколаєнко підкреслив, що подальші обговорення щодо контroversійних історичних питань мають проводитися на рівні істориків, а дипломатам слід зосередитися на зміцненні відносин, дружби та взаємоповаги між народами. Це його коментар щодо міжнародного резонансу навколо перейменування стадіону в Тернополі та інших схожих випадків. Джоель Ліон, посол Ізраїлю в Україні, раніше неодноразово критикував вшанування окремих українських історичних діячів. У 2020 році він разом із польським послом Бартошем Ціхоцькі спільно розробили заяву, в якій різко засуджували вшанування в Україні певних історичних постатей і подій. Одним із приводів стала світлина Степана Бандери, вивішена на будівлі Київської міської адміністрації на честь його дня народження 1 січня. МЗС України відповіло, наголосивши, що кожна країна має право самостійно визначати та вшановувати своїх національних героїв, що є невід'ємною частиною її суверенітету [126].

Отже, Україна та Польща пройшли через складний шлях у своїх відносинах, і багато історичних інцидентів продовжують впливати на теперішнє та майбутнє співпраці між двома країнами. Однією з ключових подій, що визначила напрямок їхнього партнерства, стало підписання договору Пілсудського-Петлюри. Ця угода дала потужний імпульс для формування взаємного бачення майбутнього та заклала основу для співпраці. Проте інша подія, Волинська трагедія, і досі викликає суперечки, змушуючи деяких поляків сприймати українських героїв як злочинців.

Якщо подивитися на історичні події з об'єктивної точки зору, можна дійти висновку, що загострення конфлікту між Варшавою та Києвом було вигідним для третіх сторін, зокрема Німеччини та Росії, які прагнули використати цей розбрат у своїх інтересах. Тому важливо, щоб сьогодні обидві країни не перекладали відповідальність одна на одну і не зациклювалися на болючих моментах минулого, адже звинувачення і статистика загиблих лише поглиблюють розкол. Минуле неможливо змінити, і жодна зі сторін не може бути винуватцем або жертвою у чистому вигляді.

Сучасні проблеми, зокрема інформаційні війни та провокації з боку агресорів, вимагають від України і Польщі пошуку шляхів до співпраці та примирення. Найкращим кроком для Києва було б проявити ініціативу та зробити перший крок до компромісу. Визнання факту вбивства тисяч безневинних поляків на Волині у 1943-1944 роках, засудження цих злочинів і їхнє беззастережне осудження могло б стати потужним сигналом для налагодження відносин. За таких умов можна було б сподіватися на відповідний крок з польського боку — засудження вбивств мирних українців, що були вчинені поляками під час Другої світової війни. Тільки шляхом взаємного визнання та осудження трагічних подій минулого можна

створити міцний фундамент для майбутньої співпраці, заснованої на довірі та взаємній повазі.

2.2. Основні напрямки українсько-польських відносин

Для аналізу основних напрямків співпраці між Україною та Польщею необхідно звернути увагу на стратегію зовнішньої політики України. Одним із ключових пріоритетів є розвиток стратегічного партнерства з Республікою Польща на декількох рівнях: євроатлантичному, європейському, регіональному та двосторонньому. На євроатлантичному рівні Україна та Польща активно співпрацюють у сфері безпеки, зокрема у рамках взаємодії з НАТО та Європейським Союзом. Польща, будучи членом НАТО та ЄС, є важливим союзником України в просуванні її євроатлантичних прагнень, особливо в контексті зміцнення обороноздатності та протидії зовнішнім загрозам. На європейському рівні, обидві країни зацікавлені у спільному розвитку інфраструктури, енергетичної незалежності та зміцненні позицій на європейському ринку. Зокрема, Польща підтримує Україну в її прагненні інтегруватися до європейських енергетичних ринків, особливо у питанні забезпечення альтернативних джерел енергії та зменшення залежності від російських енергоресурсів. На регіональному рівні співпраця передбачає розширення економічних і торговельних відносин, зокрема в рамках ініціативи "Тримор'я", де обидві країни прагнуть розвивати інфраструктурні та логістичні проекти. Це включає транспортні коридори та енергетичні проекти, які з'єднують Центральну та Східну Європу. На двосторонньому рівні Україна та Польща можуть продовжити розвиток масштабних проектів у таких сферах як безпека, енергетика, військова співпраця, торгівля та економіка. Поглиблення взаємодії у цих галузях сприяє

зміцненню не лише двосторонніх відносин, але й стабільності в регіоні загалом [7].

Україна та Польща, як дві постсоціалістичні країни, мали на початку схожі економічні можливості, проте їхні траєкторії розвитку значно відрізнялися. Польська економіка, на відміну від української, характеризувалася меншою залежністю від колишніх радянських республік, менш централізованим управлінням та більш розвиненою системою приватної власності. У той час, як в Україні приватна власність практично не існувала, Польща зуміла швидко провести економічну трансформацію, що стало ключовим фактором її інтенсивного розвитку.

Зовнішньоекономічні відносини між Україною та Польщею розвивалися на двох основних рівнях: покращення форм співробітництва у таких сферах, як торгівля, інвестиції, обмін технологіями, та активна участь у процесах європейської інтеграції. Польща, яка успішно інтегрувалася до Європейського Союзу, стала важливим партнером для України у просуванні її євроінтеграційних прагнень. Спільні зусилля в цьому напрямку підкріплюються тим, що європейська інтеграція надає значні перспективи для економічного розвитку та є гарантом економічної безпеки для обох країн. Таким чином, співпраця між Україною та Польщею в економічній сфері продовжує зростати, зокрема завдяки зусиллям у сфері торгівлі, інвестицій та обміну технологіями, а також спільній участі у європейських структурах, що сприяє забезпеченню економічної стабільності та розвитку [111]. Україна виявляє готовність до проведення двостороннього діалогу з питань історичної пам'яті з метою подолання наявних стереотипів та мінімізації впливу трагічних подій спільної історії на двосторонню співпрацю [7].

Перспективним вектором багатосторонньої співпраці між Україною, Польщею та Литвою є розвиток існуючих інституціональних форматів,

зокрема Люблінського трикутника, Українсько-польсько-литовської міжпарламентської асамблеї та військової компоненти у вигляді Литовсько-Польсько-Української спільної бригади (LITPOLUKRBRIG) [7].

Головною метою тристороннього співробітництва є підвищення рівня безпеки в регіоні шляхом посилення взаємодії між збройними силами трьох країн. Це передбачає не лише зміцнення військових зв'язків, а й поглиблення довіри та співпраці на всіх рівнях. Активна участь Литовсько-Польсько-Української бригади у міжнародних навчаннях, таких як "Союзницький дух 23", демонструє прагнення Збройних Сил України до модернізації та інтеграції у стандарти НАТО. Спільні навчання сприяють впровадженню сучасних методів планування, забезпечення та застосування військ, що є невід'ємною частиною процесу реформування українського війська. У них беруть участь військовослужбовці Сполучених Штатів Америки, Литви, Німеччини, Польщі, Великої Британії, Румунії та союзники по НАТО [94]. Участь у багатонаціональних військових формуваннях, таких як Бойова група ЄС та Сили реагування НАТО, є важливим елементом виконання міжнародних зобов'язань України та свідчить про готовність брати активну участь у забезпеченні міжнародної безпеки. Це дозволяє підвищити рівень боєздатності Збройних Сил України, зміцнити довіру міжнародних партнерів та сприяти подальшій інтеграції в євроатлантичні структури [7].

Між країнами також був укладений договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво, який передбачає зобов'язання сторін розвивати відносини в нових політичних умовах на основі дружби, співробітництва, взаємоповаги, взаєморозуміння, довіри і добросусідства відповідно до міжнародного права. Договір містить принципи суверенної рівності, незастосування сили або загрози силою, непорушності кордонів, територіальної цілісності, мирного врегулювання спорів, невтручання у внутрішні справи, права народів на самовизначення, поваги до прав людини

та основних свобод, а також сумлінного виконання міжнародно-правових зобов'язань [3].

Важливим аспектом регіонального співробітництва є поліпшення інфраструктури державного кордону України з сусідніми державами – членами ЄС (Республікою Польща, Словацькою Республікою, Угорщиною, Румунією) шляхом впровадження сучасних технологій, таких як електронна черга та системи сканування, що дозволить значно скоротити час очікування на кордоні та підвищити ефективність митного контролю. Це, в свою чергу, сприятиме розвитку торгівлі та інвестицій, а також покращить імідж України як надійного торгового партнера [7].

Для пришвидшення євроатлантичної інтеграції України необхідно поглибити співпрацю з країнами Вишеградської групи. Зокрема, важливо вивчати досвід цих держав у процесі європейської та євроатлантичної інтеграції та спільно працювати над підвищенням обороноздатності регіону. Відновлення участі у Бойовій тактичній групі ЄС, до складу якої входять країни Вишеградської групи, стане важливим кроком у цьому напрямку [7].

Враховуючи погіршення безпекової ситуації в регіоні, пріоритет розвитку надається "Люблінському трикутнику" як ефективного інструменту забезпечення колективної безпеки. Спільна робота в рамках цього формату дозволить нам ефективніше протистояти гібридним загрозам та зміцнити стабільність у регіоні [7].

Українсько-польські економічні відносини, регламентовані низкою двосторонніх угод, є важливим компонентом інтеграційних процесів у Центрально-Східній Європі. Незважаючи на значну різницю у рівні економічного розвитку на початку 1990-х рр., обидві країни поступово нарощували співпрацю. Декларація 1990 р. [1], хоча й мала переважно

політичний характер, заклала фундамент для подальшого розвитку економічних відносин.

Обидві сторони наголошували на великій важливості економічного співробітництва. Конкретне визначення завдань співпраці було покладено на уряди обох країн. Значним кроком у регулюванні економічних відносин між Києвом і Варшавою стало підписання міжурядової Угоди про торгівлю та економічне співробітництво, яке відбулося 4 жовтня 1991 р. [12].

В цілому, згідно з підписаними угодами між Україною та Польщею в період 1991–1993 рр., було сформовано три ключові координаційні структури. Першою з них є Міжурядова змішана комісія з питань торгівлі та економічного співробітництва, заснована в січні 1993 р., що вже була згадана раніше. Другою структурою є Міжурядова координаційна рада з питань торгівлі та економічного співробітництва, створена відповідно до Угоди про міжрегіональне співробітництво, підписаної в травні 1993 р.. Третьою структурою є Консультативний комітет Президентів України та Республіки Польща, заснований у травні 1993 р. [23, с. 60].

На кінець 1992 р. була створена Польсько-Українська Господарська Палата, яка об'єднує понад 200 суб'єктів господарювання різних форм власності з Польщі та України. Основною метою діяльності Палати є сприяння розвитку економічних відносин між Польщею та Україною, а також представлення і захист інтересів своїх членів [129].

Україна та Республіка Польща встановили партнерські відносини, які згодом перетворилися на двостороннє стратегічне співробітництво. Серед найбільш значущих українських інвестиційних проєктів у Польщі слід виокремити Варшавський автомобільний завод, що належить компанії "Авто-ЗАЗ", металургійний комбінат "Гута-Ченстохова", власником якого є "ІСД", суднобудівний завод "Сточне Гданське", також підконтрольний "ІСД", а також металотрейдер "Центросталь Бидгощ", у якого власником є інвестиційна компанія "УГМК". Щодо найвагоміших польських інвестицій

в Україні, варто відзначити фабрику будівельної кераміки "Церсаніт", фабрику паркету "Барлінек", меблеву фабрику "Новий Стиль", фабрику упаковки "Кен-Пак", фабрику автозапчастин "ІнтерГроклін", фабрику металообробки "Полімекс-Мостосталь", м'ясокомбінат "ПКМ Дуда", а також банки "Кредо" та "Плюс-банк" [62].

Можна стверджувати, що вплив польських інвестицій на економічний розвиток України є обмеженим. Їх концентрація в прибуткових секторах, що забезпечують швидкий дохід, а також слабкий зв'язок з інфраструктурними проектами і недостатня регіональна диверсифікація не дозволяють повною мірою задовольнити потреби в ресурсах для швидкого розвитку України та ефективно використати наявний інвестиційний потенціал Польщі [22].

Поляки демонструють справжню готовність інвестувати в українську економіку, однак вимагають лише одне — державні гарантії захисту їх інвестицій. Прикладом успішного механізму в цій сфері може слугувати досвід Польського агентства залучення іноземних інвестицій (ПАІІ). Ця установа спрямовує свої зусилля на стимулювання іноземних компаній обирати Польщу як місце для вкладення капіталу, а також на оперативне надання професійних рекомендацій і підтримки цим компаніям. Результати діяльності ПАІІ говорять самі за себе — в економіку Польщі надійшло близько 65 млрд доларів. Подібна інституція є необхідною і для України [25 с. 14].

В Україні працює польська нафтогазова компанія "Serinus Energy". Польські компанії вважають український ринок дуже привабливим, хоча деякі з них визнають, що підприємницька діяльність в Україні супроводжується рядом проблем, таких як бюрократичні бар'єри, корупційні та антиконкурентні дії з боку державних органів і посадових осіб, а також непрозорість і часті зміни законодавства. Проблеми із

затримкою повернення ПДВ підприємствам, а також незаконне завищення митними органами митної вартості товарів також залишаються актуальними. Багато польських інвесторів сподівалися на поліпшення умов ведення бізнесу після підписання Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною. Проте на сьогодні польські підприємці висловлюються обережно щодо подальших можливостей ведення бізнесу в Україні, хоча й не поспішають залишати український ринок. Основною причиною таких настроїв є ряд складнощів, з якими вони стикаються, зокрема бюрократичні перешкоди, зловживання корупцією та антиконкурентні дії з боку державних органів і окремих посадових осіб [118].

Україна активно здійснює торгівлю з Польщею. Згідно з даними Державної митної служби України, у 2020 році Польща стала другим найбільшим торговельним партнером України після Китаю, випередивши Німеччину та росію. Загальний обсяг товарів і послуг, при цьому імпорт трохи перевищує експорт, складає 8 млрд доларів. Україна імпортує з Польщі такі товари, як наземний транспорт, ядерні реактори та котли, пластмаси і полімерні матеріали, мінеральне паливо, нафта та нафтопродукти, молоко і молочні продукти, яйця та мед. Водночас Україна експортує до Польщі електричні машини, жири та олії, деревину та вироби з неї, меблі, чорні метали, руди, шлаки та золу [22].

Якщо розглядати товарні позиції, в яких Україна має конкурентну перевагу (рис. 2.1) перед Польщею на ринку ЄС, можна виділити значну частку продуктів металургійної галузі, які є сировинною базою. З одного боку, це стосується продукції металургії, а з іншого — галузі виробництва та переробки сої (сої, соєвої олії, соєвого шроту та макухи), а також покриттів для підлоги, переважно лінолеумів.

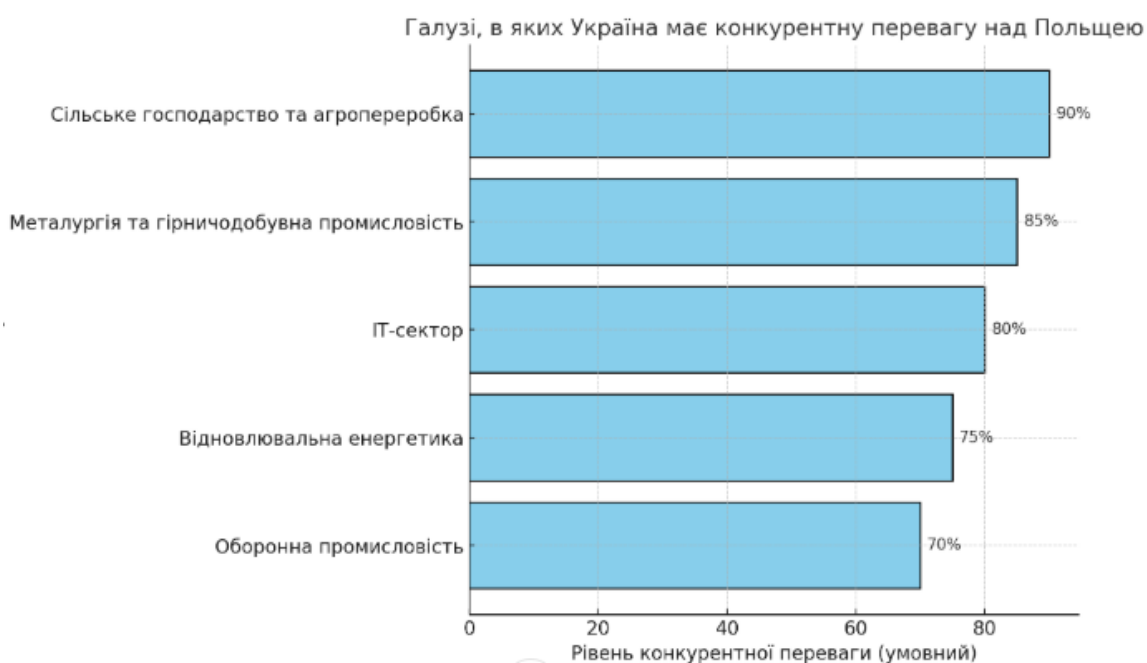

Рис. 2.1 Галузі, в яких Україна має конкурентну перевагу над Польщею.

Дані за 2022-2023 р. [62].

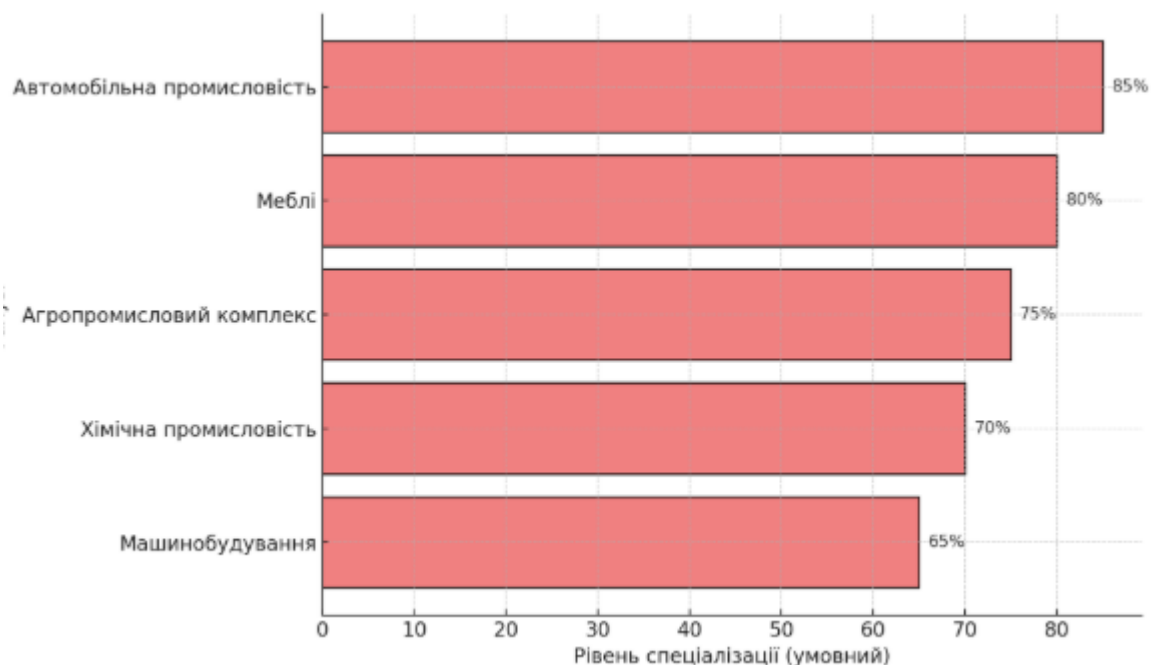

Рис. 2.2 Галузі, в яких Польща має конкурентну перевагу. Дані за 2022 — 2023 р. [62].

Водночас, згідно з даними, наведеними на рис. 2.2, розрахунки виявили, що Польща спеціалізується на виробництві певних товарів, за винятком тих, у виробництві яких Україна майже не поступається Польщі

(жито, гречка, ріпакова олія, курячі яйця, столярні вироби тощо). Виведення на ринок ЄС всіх вищезазначених видів товарів, зокрема хутра, скла, обробленої риби або, наприклад, пральних машин, є складним процесом [141].

Польща, окрім ролі споживача товарів і послуг, виступає ключовим логістичним і транспортним вузлом для України, через який українські товари транзитують до інших країн Європейського Союзу. Однак польська сторона не виявляє зацікавленості у пропуску українських вантажів через свою територію, що викликає певні проблеми. Для здійснення транзиту через Польщу необхідно отримати спеціальний дозвіл. Проте сучасні умови вимагають впровадження новітніх рішень і рішучих дій. Україна зобов'язалася скасувати всі обмеження на імпорт польських товарів, у тому числі й сільськогосподарської продукції [113] «Українська сторона погодилася не вводити жодних обмежувальних заходів щодо імпорту з Польщі та зобов'язалася співпрацювати з польською стороною для зняття існуючих обмежень на імпорт товарів з Польщі в Україну, зокрема сільськогосподарської продукції», — зазначено в заяві [5], підписаній прем'єр-міністром України Денисом Шмигалем і головою Ради міністрів Польщі Матеушем Моравецьким.

У свою чергу, Польща пообіцяла підтримувати український експорт продовольчих товарів та підкреслила готовність сприяти розвитку сільськогосподарських виробничих потужностей України з метою максимально ефективного збору врожаїв у наступному сезоні [111].

Отже, Українсько-польські відносини є важливим елементом зовнішньої політики обох країн. Українсько-польські відносини є багатограним явищем, що відіграє ключову роль у зовнішній політиці обох держав. Двостороннє співробітництво охоплює широкий спектр сфер, від політичного діалогу та економічної інтеграції до культурного обміну та освітньо-наукової співпраці. Регулярні зустрічі на високому рівні сприяють

зміцненню довіри та поглибленню розуміння спільних інтересів. Розвиток багатосторонніх ініціатив, таких як Люблінський трикутник і Литовсько-Польсько-Українська бригада, сприяє підвищенню рівня безпеки в регіоні і зміцненню військових зв'язків. Спільна участь у міжнародних військових навчаннях та організаціях демонструє готовність до інтеграції України в євроатлантичні структури. Значний потенціал для розвитку мають економічні відносини, що базуються на комплементарності економік обох країн. Спільна історія та культурні зв'язки створюють міцний фундамент для гуманітарної співпраці. Активний розвиток академічних обмінів та спільних наукових проєктів сприяє підвищенню рівня освіти та наукового потенціалу обох країн.

2.3. Особливості Українсько-польської співпраці в умовах російсько-української війни.

Війна стала випробуванням для українсько-польських відносин, проте вона ж відкрила нові можливості для співпраці. Польська підтримка в гуманітарній та військовій сферах є яскравим прикладом солідарності. Незважаючи на складне історичне минуле, сьогодні ми об'єднані спільною метою – захистом свободи та демократії. Героїчний опір українців викликає захоплення в усьому світі, а польська допомога є неоціненною [111].

Польща стала першою країною, до якої масово прибули українці, шукаючи притулку від ракетних атак російських сил, які вночі 24 лютого накрили небо та здійснили удари по мирним населеним пунктам України. У перші ж дні військового конфлікту стало відомо, що Національний банк Польщі ухвалив рішення про надання Національному банку України валютного фінансового пакету на суму 4 млрд злотих (приблизно 1 млрд доларів) [116].

У початковій фазі повномасштабної війни Польща надала військову допомогу Україні, включаючи постачання мінометів, відповідних боєприпасів, безпілотних літальних апаратів та іншої військової техніки. Наприкінці лютого польська влада оголосила про свою готовність передати Україні бойові літаки. Однак ініційоване польським урядом прохання було відхилене у Вашингтоні як "необґрунтоване", і Міністерство оборони США зобов'язалося провести додаткові консультації з польською владою та союзниками НАТО щодо можливості поставки винищувачів МіГ—29. Крім того, Польща вжила енергетичної блокади проти Росії. 1 березня прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький під час свого візиту до Брюсселя закликав Європейський Союз відмовитися від закупівель російського вугілля [119].

На прес-конференції у Варшаві 6 березня заступник Міністра закордонних справ Польщі Павел Яблонський висловив думку, що єдиним способом зупинити війну проти України є введення повного ембарго на всі енергоносії з Росії. Він також підкреслив, що Європейський Союз має надати більшу підтримку Україні. 26 квітня Польща ввела нові санкції проти Росії у відповідь на її напад на Україну. Під обмеження потрапили 35 великих російських компаній і 15 фізичних осіб, зокрема такі компанії, як "Газпром", "Новатек" та "Акрон". Наступного дня, 27 квітня, Польща оголосила про свою повну незалежність від російського газу. Після трагедії в Бучі прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький закликав Європейський Союз вжити рішучих санкцій щодо Росії та наголосив на необхідності припинення торговельних відносин з РФ [80]. Президент Польщі Анджей Дуда назвав звірства Росії в Україні геноцидом [90] і заявив, що Путіну слід висувати жорсткі умови.

За запитом Києва, Польща висловила готовність виконувати роль гаранта безпеки для України нарівні з іншими країнами. Водночас уряд країни заявив, що не підтримає жодної мирної угоди, яка призведе до втрати

території України. Президент Польщі також підтримав швидкий вступ України до Європейського Союзу [117]. Крім того, Польща звернулася до США з ініціативою виключити Росію з групи великих економік G20 [122]. Згідно зі словами міністра економічного розвитку і технологій Польщі, Пьотра Новака, країна отримала "позитивну відповідь" на свою пропозицію, і це питання має бути передане президенту Джо Байдену. У той же час Польща продовжує надавати Україні військову підтримку, передаючи Збройним Силам України понад 200 танків Т-72 та кілька десятків бойових машин піхоти [93].

Загалом Польща надала Україні військової допомоги на суму понад 1,6 млрд доларів. Крім того, у польському уряді підкреслюють необхідність розробки плану відновлення України після війни на суму 100 млрд євро, фінансування якого має здійснюватися з бюджету Європейського Союзу. Президент Польщі Анджей Дуда заявив, що його країна зробить усе можливе, щоб український народ "відчував, що вони не залишені самі собі". Зі свого боку, президент України Володимир Зеленський називає президента Дуду справжнім другом України та неодноразово висловлював подяку польському президенту й народу за ефективну допомогу в цей важливий час [89].

Іншим вражаючим прикладом є передача Україні переносних зенітно-ракетних комплексів, літаків, танків і самохідних гаубиць з боку Польщі, навіть у той час, коли сама Польща ще не отримала замовлені танки "Абрамс" від США та обіцяні "Леопарди" від Німеччини. У свою чергу, Україна може поділитися з поляками набутою величезним коштом досвідом у протистоянні з російським ворогом, якого немає в жодній країні Північноатлантичного альянсу. Цей досвід значно збагатить очікувані надходження від закупівель систем Patriot, винищувачів п'ятого покоління

F-35A та залпових вогневих систем HIMARS, які Міністерство оборони Польщі планує придбати в США [95].

Польща оголосила про надання допомоги Україні у військовій сфері, зокрема, в країні пройде базовий курс підготовки для 60 українських кандидатів у льотчики. Відповідно до цієї заяви, Польща також зосередить свої зусилля на відновленні Харківської області, що постраждала від російської агресії. Крім того, у рамках допомоги жертвам війни в Києві у липні розпочне свою діяльність Фонд Климентія Шептицького, який опікується сиротами загиблих українських воїнів і надає підтримку звільненим з полону жінкам [139].

Почали діяти міжурядові українсько-польські консультації. Це перший випадок, коли наші уряди працюють у такому форматі, що робить його історичним і, безумовно, продуктивним. Відносини між нашими країнами, що раніше мали теплий і сусідський характер, перейшли на новий етап — етап міцних і історичних зв'язків [113].

Україна та Польща домовилися про спільне створення підприємства, яке займатиметься виробництвом зброї та військової техніки. Ця угода була закріплена у Меморандумі про створення польсько-української комісії, яка буде розробляти рекомендації щодо формату та організації спільного підприємства з виготовлення зброї та військової техніки. Цю інформацію оголосили під час брифінгу прем'єр-міністра України Дениса Шмигала та голови Ради міністрів Польщі Матеуша Моравецького в Урядовому кварталі. Сторони офіційно уклали Меморандум про створення спільної польсько-української комісії з метою розвитку співробітництва між підприємствами обох країн. Згідно з висловленими Денисом Шмигалем комісія буде відповідальна за розробку рекомендацій щодо формату створення спільного підприємства Україна-Польща, яке займатиметься виробництвом зброї та військової техніки. Цей крок позитивно вплине на нашу оборонну та військову співпрацю, дозволяючи створювати сучасні

види оборонної зброї", — підкреслив прем'єр-міністр України. Також, як було повідомлено раніше, Польща зобов'язалася передати Україні три ескадрони самохідних артилерійських установок Krab [60]. Також Моравецький зазначив, що Польща може стати "економічним хабом", щоб допомогти Україні експортувати зерно [129].

Польща активно підтримує Україну не лише у військовій сфері, але й у відновленні та ремонті її техніки, що підтверджує стратегічний характер співпраці між двома країнами. Масштабні ремонтні роботи, які проводять на заводі Польської групи з виробництва боєприпасів, є важливим кроком для повернення української артилерії та бронетехніки на поле бою. Важливою частиною цього процесу є співпраця з українськими військовими, які надають інформацію про специфіку ремонту техніки в умовах бойових дій. Використання зашифрованого програмного забезпечення для консультування підкреслює важливість безпеки та оперативності в цій роботі. Охорона та контроль з боку Служби безпеки МВС Польщі також є важливими, адже захист об'єктів від диверсій має першочергове значення для безперервності ремонту техніки. Крім того, готовність Польщі брати участь у ремонті американських танків "Абрамс" і німецьких "Леопард 2" свідчить про наміри поглибити оборонну співпрацю та забезпечити Україні необхідні ресурси для протистояння агресії. Це допоможе Україні не лише відновити бойову готовність своїх військових сил, але й зміцнити оборонний потенціал в довгостроковій перспективі [89].

Польща дійсно відіграє ключову роль у міжнародній підтримці України після початку повномасштабної агресії РФ. Її гуманітарна, військова та фінансова допомога значно вплинула на можливості України у протистоянні агресії. Гуманітарна допомога з боку Польщі включає постачання продуктів харчування, медичних засобів, одягу, а також підтримку внутрішньо переміщених осіб, які тікають від бойових дій.

Польща стала країною, куди багато українців втекли в пошуках безпеки, і польське суспільство активно допомагає українським біженцям. Фінансова підтримка також є важливою складовою, адже вона допомагає Україні підтримувати економічну стабільність під час війни. Таким чином, Польща не лише активно допомагає Україні у важкі часи, але й демонструє сильну політичну волю в підтримці її суверенітету та територіальної цілісності [113]. Польща однією з перших країн ЄС стала новою домівкою для млн українців, які тікали від війни, повідомляє посольство України в Польщі [133]. За офіційними даними, 77% поляків допомагають українцям, перераховано понад 1,1 млрд злотих (7 млрд гривень) на гуманітарну допомогу для України, і понад 51 млн злотих — на ліки [74].

Для полегшення доставки гуманітарної допомоги водії вантажівок з гуманітарною допомогою, які їдуть з Польщі, можуть перетинати кордон на в'їзд в Україну без черг за умови оформлення онлайн спеціального сертифікату. Про це під час брифінгу в медіа-центрі «Україна» повідомив в. о. начальника Львівської митниці Данііл Меншиков [65]. Наші польські колеги для сприяння швидкого проходження гуманітарної допомоги до України створили спеціальний сайт [76]. Там можна заповнити анкету для пришвидшення перевезення гуманітарної допомоги.

Польща передала Україні 1570 станцій Starlink. Їх використовують для створення публічних точок WI-FI, для забезпечення роботи цивільних адміністрацій на деокупованих територіях та для Укрзалізниці. Польща також тісно співпрацює з іншими країнами задля забезпечення допомоги Україні. Наприклад, Велика Британія і Польща підписали Меморандум про надання гуманітарної допомоги Україні. Згідно з угодою, Велика Британія передасть польській фундації Міжнародної солідарності 10 млн фунтів, які буде призначено на гуманітарну допомогу для біженців від війни в Україні, повідомило у Твіттері МЗС Польщі [68]. Наразі у Польщі перебуває

приблизно 3,5 млн українців, з яких близько 1,5 млн прибуло після 24 лютого (дані станом на 11.10.2024) [132].

Отже, Польща займає ключове місце у підтримці України, яка піддалася повномасштабному нападу з боку РФ. Польща здійснює активну допомогу українцям не лише в гуманітарній сфері, а й в інших (поставка зброї, підтримка на міжнародному рівні, фінансова допомога і тд.) Наразі неоціненною є ініціативність та небайдужість Польщі на усіх фронтах. Є всі підстави вважати, що у майбутньому ця допомога збільшуватиметься, а наші двосторонні відносини будуть ще більше покращуватись. Оскільки інтеграція України з Європейським Союзом та НАТО може зайняти значний час, а війна ускладнює процес приєднання до НАТО, можна розглядати приєднання України до Тримор'я як, перший крок у цьому напрямку. На саміті в Ризі у 2022 році Україна отримала статус партнера-учасника ІТМ, що фактично означало її включення до цієї ініціативи. Під час саміту в Бухаресті у вересні 2023 р. Україна стала асоційованим членом союзу. Ініціатива трьох морів є важливим інструментом для зміцнення європейської безпеки та стабільності, особливо в контексті російської агресії. Приєднання України до цієї ініціативи сприяє зміцненню її позицій у регіоні та поглибленню співпраці з європейськими партнерами. Проблеми та завдання здаються все більш спільними, тому Польща і Україна є ідеальними партнерами. Обидві країни мають значні потенціальні можливості, в які варто вкладати. Україна може розраховувати на підтримку інших країн НАТО, таких як США, Велика Британія і країни Балтії, але найближчим сусідом є Польща, яка готова надати нам практично весь свій потенціал.

У Варшаві 08.07.2024 Президент України Володимир Зеленський та Прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск підписали Угоду про співробітництво у сфері безпеки [8]. Польща вже надала Україні військову

допомогу на понад 4 млрд євро і зобов'язалася підтримувати нас протягом 10 рр. дії документа. Угода передбачає можливість передачі Україні ескадрильї МіГ-29, перехоплення ракет і дронів у нашому повітряному просторі, а також створення «українського легіону» для підготовки військових у Польщі. Документ включає співпрацю в оборонній промисловості, розвиток логістичних хабів і ЛитПолУкрбриг, а також посилення розвідки, кібербезпеки та захисту критичної інфраструктури. Окремі блоки стосуються відновлення економіки, прикордонної інфраструктури, транзитного потенціалу, євроінтеграції України, реалізації формули миру та відповідальності агресора. Польща підтвердила підтримку членства України в ЄС і НАТО. Угода виконана в межах Спільної декларації G7 про підтримку України, а загалом наша держава вже підписала 21 двосторонню безпекову угоду (із Великою Британією, Німеччиною, Францією, Данією, Канадою, Італією, Нідерландами, Фінляндією, Латвією, Іспанією, Бельгією, Португалією, Швецією, Ісландією, Норвегією, Японією, США, ЄС, Естонією, Литвою та Польщею)[131].

Отже, війна, що спалахнула в Україні, стала серйозним випробуванням для українсько-польських відносин, однак вона також відкрило нові горизонти для співпраці між нашими країнами. Польща продемонструвала безпрецедентну солідарність, надаючи Україні не лише гуманітарну та військову допомогу, але й активно підтримуючи економічну стабільність та сприяючи становленню безпеки. Важливою складовою цього партнерства стало надання українців притулку та фінансової підтримки, що значно полегшило важкі часи війни.

Історично складні відносини між Україною та Польщею набули нової динаміки: обидві країни об'єднані спільною метою — боротьбою за свободу та демократичні цінності. Польща не лише надає військову допомогу, але й активно сприятиме відновленню України після війни, ініціюючи важливі

проекти, зокрема у сфері оборонної промисловості. Угоди про створення спільних підприємств, надання допомоги в ремонті техніки, а також стратегічна співпраця в рамках ініціативи Тримор'я свідчать про глибоке партнерство, яке активно розвивається. Це також підтверджує, що Польща є одним із найближчих союзників України, готовим надати підтримку в усіх сферах: від військової до економічної. Польсько-українські відносини, які отримали новий поштовх через війну, продовжуватимуть розвиватися і зміцнюватися.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВЗАЄМОДІЇ США З УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ

3.1. Підтримка України з боку США в умовах повномасштабного вторгнення росії на територію України

В умовах повномасштабної агресії РФ проти нашої держави з 24 лютого 2022 р. по листопад 2024 р. Вашингтон надав Україні військової, фінансової та гуманітарної допомоги на загальну суму 113 млрд доларів [57]. З них 61 млрд доларів США витратили на військову допомогу [41]. За період з початку війни по 20 листопада 2022 р. Сполучені Штати передали Україні гуманітарну допомогу на 10 млрд доларів, що перевищує загальну суму такої допомоги від інших країн та організацій. Згідно з аналізом даних проєкту Ukraine Support Tracker, сума допомоги від США перевищує допомогу решти країн, разом узятих [104].

Найбільшим донором України зараз є США – країна, що задокументувала готовність передати Україні 275 млрд євро допомоги [24]. Показово, що на США припадало 43% сумарної допомоги західних демократій Україні [24].

Але з огляду на затягування війни підтримка населення США щодо фінансування України коливається. Опитування Pew Research Center у червні 2023 р. показало, що 44% відсотки республіканців вважають, що Сполучені Штати надають занадто багато допомоги Україні [123]. Однак спікер палати представників США Майк Джонсон розглядає питання допомоги Україні як пріоритетне в роботі американського Конгресу [66]. Згодом Пентагон закликав Конгрес якнайшвидше ухвалити запит президента Джо Байдена з додатковим фінансуванням, що містить допомогу Україні й Ізраїлю [66].

Розподіл навантаження та видів підтримки України між різними донорами вказує на те, що поки що працює формула, розроблена на початку

війни – США надають Україні початкову фінансову допомогу і посилюють її військово-оборонну спроможність, а ЄС формує пакет допомоги на цілі відновлення і післявоєнної відбудови та сприяє просуванню України на шляху євроінтеграції [71].

Серед трьох видів підтримки у структурі пакету допомоги США домінує військова (понад 60%). Вагомість різних донорів у формуванні військової, фінансової та гуманітарної допомоги Україні демонструє рисунок 3.1 (дані за 18.02.2024). Як бачимо, у міжкраїнному вимірі лідерами з надання військово-економічної допомоги Україні із суттєвим відривом від інших є США (70,7 млрд євро), Велика Британія і Німеччина (по 10,7 млрд), далі йдуть Японія, Канада, Польща, Нідерланди і Норвегія [42].

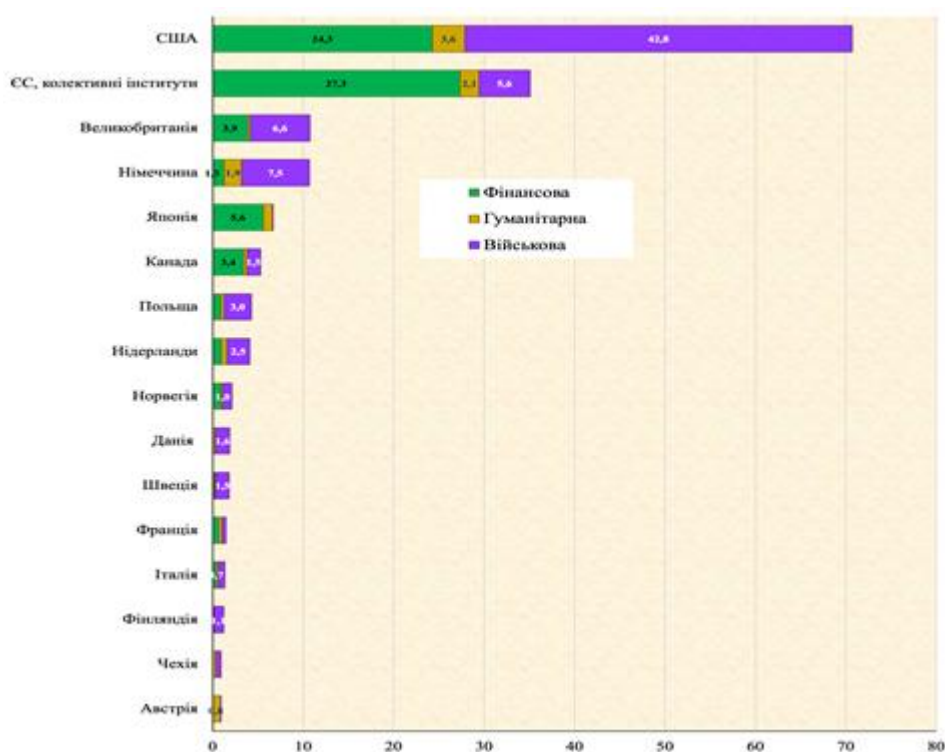

Рис.3.1. Фінансова, гуманітарна та військова допомога Україні від держав-союзниць у млрд євро (станом на 18.02.2024) [104].

Важливим чинником затяжного характеру війни та невинуватених втрат людських життів є недостатність західної військової допомоги

Україні. Фахівці Кільського інституту наводять такі дані: під час Другої світової війни США передали Великій Британії 27 751 танків і 4 356 одиниць ствольної артилерії. Кількість такого ж озброєння від США Радянському Союзу становила 7 172 і 96. Для порівняння: Україні у 2022 році всі союзники зобов'язалися передати 471 танк і 379 гаубиць, і це при тому, що Україна не отримала жодної підтримки у формі бойової авіації [24].

Якщо перейти від натуральних одиниць виміру до вартісних, то фахівці Кільського інституту підрахували, що з 24 лютого 2022 р. до 1 червня 2023 р. США витратили на військову допомогу Україні 0,18% свого річного ВВП. Такі суми були в рази меншими, ніж щорічні витрати США на допомогу союзникам в інших війнах [24].

США витрачали щор. на військову допомогу:

- · 2,8% ВВП під час корейської війни 1950-1953 рр;
- · 1% ВВП під час війни у В'єтнамі 1965-1975 рр;
- · 0,7% ВВП під час війни в Іраку в 2003-2010 рр;
- · 0,25% ВВП під час війни в Афганістані в 2001-2010 рр [24].

Багато військових аналітиків підтверджують той факт, що Україна не має достатньої кількості озброєнь — від снарядів до бойових літаків, — необхідних для того, щоб вибити російські війська з укріплених позицій. Серйозним стримуючим фактором є також відсутність у ЗСУ переваги в небі; в сучасних війнах жодна західна армія не розпочала б наступальної операції на укріплені рубежі супротивника, не маючи такої переваги [24].

Ситуація з фінансовою підтримкою України союзниками є дещо кращою, ніж з військовою. На середину 2023 р. іноземні кредитори і донори профінансували понад 50% видатків Держбюджету за I півріччя. Однак, суттєві проблеми для фінансової стійкості України породжуються переважанням кредитного компонента зовнішнього фінансування над грантовим [24].

В структурі загальної фінансової допомоги Україні частка грантів на 1 червня 2023 р. становила 42% (в основному за рахунок великого грантового внеску США). У складі надходжень зовнішнього офіційного фінансування у 2023-2026 роках, згідно із прогнозом МВФ, частка грантів у середньому становитиме 20% [24].

Також за запитом Джо Байдена до американського Конгресу щодо виділення додаткового фінансування для допомоги Україні у наступному фінансовому році передбачає виділення 11,8 млрд доларів, проте зі зниженням щомісячного розміру допомоги від 1,1 млрд до 825 млн [96]. Про це йдеться у листі [83], надісланому з Білого дому тимчасовому спікеру нижньої палати парламенту США Патр.у Макгенрі [41].

З початку війни Конгрес США проголосував за п'ять законопроектів, які надають Україні постійну допомогу, останній раз це було зроблено в квітні 2024 р.. Загальні бюджетні повноваження за цими законопроектами — «головна» цифра, яку часто цитують ЗМІ — становлять 175 млрд. доларів [64].

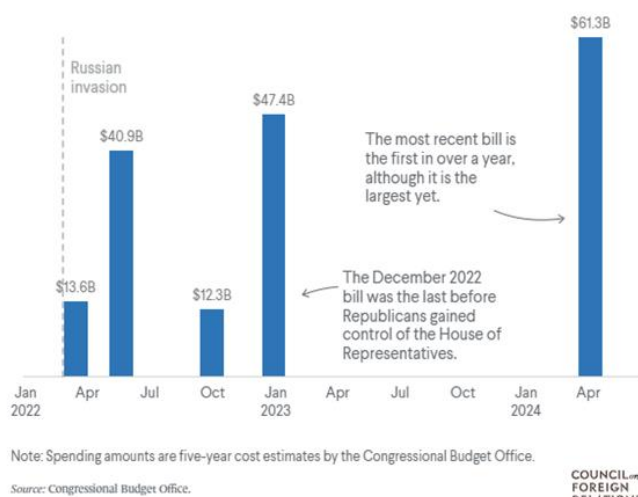

Рис. 3.2. Суми витрат конгресу США на допомогу Україні (станом на квітень 2024) [64].

Лідери США та союзників вважають вторгнення Росії жорстокою та незаконною агресивною війною на кордоні НАТО, яка в разі успіху

підпорядкувала 6 мли українців; заохочувати реваншистські цілі президента Росії Володимира Путіна; і викликати подібну агресію з боку інших суперницьких держав, особливо Китаю. Однак багато прихильників України звинувачують Сполучені Штати та інші країни-донори в затримках у наданні критично важливої допомоги у 2023 році та на початку 2024 р. Ці критики кажуть, що затримки завадили бойовим можливостям України та дозволили Росії відновити ініціативу на полі бою та повернути територію вздовж східного фронту [64].

21 жовтня 2024 р. США оголосили про новий пакет військової допомоги Україні на 400 млн доларів. Пакет включає зброю, про яку просила Україна, включно з боєприпасами ракетної системи Patriot, високомобільною артилерійською ракетною системою (HIMAR) і боєприпасами, протиповітряними ракетами Stinger, 155-мм артилерійськими снарядами, бойовими машинами Bradley і протимінно-захисними машинами із засідки (MRAP), серед іншого обладнання [54].

Пакет у розмірі 6 млрд доларів — найбільший, про який оголосили США — належить Ініціативі сприяння безпеці в Україні (USAI). USAI відрізняється від пакету КПК тим, що він укладає контракти з оборонною промисловістю США на придбання нового обладнання, тоді як КПК беруть обладнання з існуючих запасів США. У той час як деяке обладнання під КПК може надійти протягом декількох днів після оголошення, підтримка в рамках USAI займає більше часу; У той час Остін сказав, що Пентагон «збирається рухатися якомога швидше, щоб забезпечити їм можливість так швидко, як це може виробити промисловість» [54].

Державний департамент також оголосив про продаж Україні HIMARS на суму 30 млн доларів, ракетної установки, яку київські військові з великим ефектом використовували проти російських військ. Екстрений продаж, який включає три машини HIMARS, оплачуватиме Німеччина від імені України. Але офіційні особи повідомили CNN, що Росія прагне

використати цей час і посилити свої атаки на Україну, оскільки країна, яка опинився в бойовому стані, чекає на прибуття допомоги. Відставання в цих поставках стало ще більш серйозним, враховуючи багатомісячну затримку допомоги під час обговорення Конгресом додаткового законодавства [54].

Шестимісячна затримка у наданні військової допомоги США мала величезні наслідки для здатності України захищатися, демонструючи, що нестабільна модель «управління кризою» західної допомоги насправді спонукає Росію до ескалації – сприймаючи коливання Заходу як слабкість. Це також показує, що наївно вірити, що лінія фронту в Україні може залишатися стабільною без постійного потоку військової допомоги Заходу. Без кращого плану послідовної доставки допомоги Україна рано чи пізно знову опиниться в критичній ситуації. Приємно, що в новому законопроекті США визнається необхідність більшої стабільності фінансування і закликає до «багаторічної» стратегії з «конкретними та досяжними цілями», які прискорять перемогу України. Однак не варто надмірно покладатися на підтримку США. Європа теж має діяти, використовуючи час, який Україна купила, щоб серйозно зайнятися обороною [58].

Найголовніше, що гіркий досвід з пакетом військової допомоги США показує, що весь підхід до підтримки України має змінитися. США схвалили пакет допомоги лише після того, як зрозуміли, що Україна опинилася на межі краху. Багато життів можна було б врятувати, якби його випустили раніше. (У березні 2024 р. в Україні було вбито або поранено щонайменше 604 цивільних) [58].

США, Європа та інші союзники України повинні розробити довгострокову стійку стратегію, яка забезпечить безперебійний потік західної військової допомоги, незалежно від виборчих циклів і політичних чвар. Життєво необхідна допомога ніколи більше не повинна бути заручником внутрішньої політики. Цього можна досягти шляхом

законодавчого зобов'язання щодо фінансування України в довгостроковій перспективі. Це дозволяють двосторонні угоди з безпеки, які Україна підписала з шістьма країнами ЄС і Великобританією. Незабаром будуть укладені інші подібні угоди, в тому числі з США [58].

Інший варіант – фінансувати оборону України за рахунок заморожених російських активів. Київ давно агітував за їх вилучення та передачу. Гроші для цього можна знайти шляхом збільшення видатків на національну оборону, коли уряди повідомлять своїм громадянам, що підтримка України зараз запобігає набагато більшим майбутнім витратам – і необхідності ризикувати власними життями військовослужбовців і жінок [58].

Колишній президент США Дональд Трамп у суботу розкритикував масштаби підтримки США Україною та заявив, що якщо його переоберуть у листопаді, він негайно "вирішить це питання". На передвиборчому мітингу в Детройті Трамп розкритикував президента України Володимира Зеленського, назвавши його «найвидатнішим комівояжером усіх часів» за те, що Київ намагається заручитися підтримкою США у своїх зусиллях захистити Україну від російської агресії понад три роки після тотального вторгнення Москви. «Він щойно пішов чотири дні тому з 60 млрд доларів, повертається додому й оголошує, що йому потрібні ще 60 млрд доларів. Це ніколи не закінчується», – сказав Трамп [56].

«Я вирішу це до того, як обійму Білий дім як обраного президента», — сказав Трамп, імовірний кандидат від Республіканської партії на виборах у США. Західні союзники України працюють над забезпеченням довгострокової допомоги Києву через побоювання, що потенційне переобрання Трампа може скоротити підтримку США. Адміністрація Байдена надала Україні довгострокові гарантії безпеки. Це сталося після того, як у квітні Конгрес схвалив допомогу Україні на суму понад 60 млрд доларів [56].

13 червня 2024 р. Президент Байден і Президент України Зеленський підписали історичну двосторонню Угоду про безпеку між США та Україною [1], яка відображає тісне партнерство між двома державами. Завдяки цій угоді Сполучені Штати працюватимуть над зміцненням здатності України захищати себе зараз і стримувати майбутню агресію. Це сприятиме зміцненню безпеки України, яка є центральним елементом європейської та американської безпеки [45]. Угода передбачає регулярне фінансування оборонних потреб України протягом 10 рр., постачання військової техніки й послуг, проведення спільних навчань та програм військової підготовки. Окрім цього, документ охоплює розвиток кібербезпеки, захист критичної інфраструктури, промислове співробітництво у військовій сфері, а також протидію пропаганді та дезінформації. Ця угода, яка має бути зареєстрована в ООН, покликана сприяти завершенню війни в Україні та запобігти майбутній агресії з боку Росії через посилення оборонних механізмів країни [18].

Отже, незважаючи на те що США одні з перших почали надавати пакети допомоги та є лідерами за кількістю наданої допомоги серед інших країн, проте цього недостатньо задля того щоб Україна змогла остаточно переломити хід війни у свій бік. На коротко- і середньострокову перспективу перед Україною гостро стоїть завдання посилення грантового компоненту фінансової підтримки від партнерів. Грантовий характер фінансування, на відміну від кредитного, не генерує проблем боргової стійкості й не виснажує обмежені внутрішні ресурси на боргові цілі. Є необхідність у розробці довгострокової стратегії безперебійного потоку військової допомоги для України, незалежно від політичних обставин у країнах-донорів. Існує можливість фінансування оборони України за рахунок заморожених російських активів або збільшення національних видатків на оборону в країнах-союзниках.

3.2. Відносини США та Польщі на тлі війни РФ проти України.

Триваюче вторгнення Росії в Україну глибоко вплинуло на відносини між Сполученими Штатами та Польщею. Ця динаміка охоплює військову співпрацю, економічну підтримку, дипломатичні дії та геополітичну стратегію. У військовому плані США збільшили присутність своїх військ у Польщі, розгорнувши додаткові сили та створивши бази для зміцнення східного флангу НАТО. Спільні військові навчання були проведені для підвищення готовності та оперативної сумісності, спрямовані на стримування російської агресії та запевнення союзників по НАТО у відданості США колективній обороні. В економічному плані Польща намагалася зменшити свою залежність від російських енергоносіїв, а США підтримували ці зусилля, постачаючи скраплений природний газ (СПГ) та інвестуючи в польську енергетичну інфраструктуру. Польща також збільшила свої витрати на оборону, закуповуючи у США сучасне військове обладнання, як-от ракетні системи Patriot та винищувачі F-35, для модернізації своїх збройних сил.

Дипломатично обидві країни продемонстрували рішучу політичну солідарність, засудивши дії Росії в Україні. Візити на високому рівні та зустрічі між офіційними особами США та Польщі підкреслили єдину відповідь на російську агресію. Вони активно надають підтримку Україні, включаючи військову та гуманітарну допомогу, а також виступають за посилення міжнародних санкцій проти Росії. У геополітичному плані стратегічне розташування Польщі робить її ключовим гравцем у оборонній стратегії НАТО. США віддали пріоритет зміцненню східної оборони НАТО через Польщу, розглядаючи її як передову державу проти потенційної російської експансії. Польща взяла на себе лідерську роль у Центральній та Східній Європі, виступаючи за більшу регіональну співпрацю та безпеку, за

підтримки США, які визнають важливість стабільної та безпечної Східної Європи.

Документи Стратегії національної безпеки США (NSB) на 2018 та 2022 роки відображають різні стратегічні пріоритети та контексти щодо Польщі в ширшому контексті цілей національної безпеки США [16, 17].

У СНБ 2018 р. Польща наголошується як ключовий союзник у Східній Європі, який має вирішальне значення для протидії російській агресії та підтримки зусиль НАТО щодо колективної оборони. У документі підкреслюється важливість зобов'язань НАТО та США щодо виконання статті 5 (Підписана 4 квітня 1949 р., стаття 5 стверджує, що збройний напад на одну або кілька країн-членів НАТО в Європі або Північній Америці вважається нападом на них усіх), підкреслюється роль Польщі у досягненні цілей НАТО щодо витрат на оборону та збільшенні передової військової присутності. Крім того, зусилля Польщі зменшити залежність від російських енергетичних поставок, такі як розвиток LNG-терміналів для імпорту газу зі США, оцінюються як життєво важливі для економічної та енергетичної безпеки [16].

На противагу цьому, НСБ 2022, на який сильно вплинула російсько-українська війна, визнає вирішальну роль Польщі у підтримці України та протидії російському впливу в контексті європейської безпеки. У ньому наголошується на розширеній та постійній ротаційній військовій присутності США в Польщі для зміцнення східного флангу НАТО та наголошується на спільних військових навчаннях для забезпечення готовності та стримування. Документ також підкреслює важливість сприяння демократії, правам людини та верховенству права, визнаючи Польщу партнером, незважаючи на деякі внутрішні проблеми. Наголошується на постійних зусиллях Польщі щодо диверсифікації

енергоресурсів, наголошуючи на ширших викликах європейської енергетичної безпеки, загострених конфліктом в Україні [17].

У той час як обидва документи підкреслюють стратегічне значення Польщі, NSS 2018 зосереджується на зобов'язаннях НАТО та видатках на оборону, тоді як NSS 2022 зосереджується на ролі Польщі в українській кризі та динаміці європейської безпеки. Стратегія 2018 р. підкреслює кроки Польщі до енергетичної незалежності від Росії, тоді як стратегія 2022 р. робить більший акцент на спільних демократичних цінностях і важливості верховенства права в умовах безпосередньої геополітичної кризи [2].

Уряди Сполучених Штатів і Польщі провели 15-ту сесію Стратегічного діалогу між США та Польщею у Вашингтоні 22 квітня 2024 р.. Стратегічний діалог відбувся через р. після попередньої сесії у Варшаві та через два роки після повномасштабного вторгнення Росії в Україна [79].

Діалог був зосереджений на спільних цінностях та інтересах, підтверджуючи міцну, стійку та шир. двосторонню співпрацю між Сполученими Штатами та Польщею. Робочі групи Діалогу обговорили регіональну безпеку та колективну оборону; військово-політичні питання; енергетична безпека, в тому числі співпраця в атомній енергетиці; економічне процвітання; і відновлення демократії та верховенства права вдома та на регіональному рівні в Євразії [79].

Сполучені Штати та Польща підтверджують непохитну прихильність захищати кожен дюйм території НАТО. Вони обговорили механізми безпеки на східному фланзі НАТО та подальший розвиток можливостей і сил, які зміцнять оперативну сумісність, готовність і модернізацію НАТО. Обидві сторони підтвердили свою відданість зміцненню стримування та оборони НАТО, особливо у світлі останніх порушень повітряного простору НАТО. Обидві сторони з нетерпінням чекають Вашингтонського саміту НАТО у липні 2024 р., який відзначатиме 75-річчя найуспішнішого та міцного альянсу в історії та підтвердить єдність Альянсу після

неспровокованої війни Росії проти України. Сполучені Штати вітають лідерство та відданість Польщі значним видаткам на оборону – на рівні, еквівалентному 4 відсоткам польського ВВП – і її поточні зусилля з модернізації своєї армії, включно з використанням іноземних військових позик США для закупівлі найсучаснішого військового обладнання і технології. Обидві сторони прагнуть подальшого зміцнення оборонно-промислового співробітництва [79].

Сполучені Штати схвалюють тривалу двосторонню військову допомогу Польщі Україні, підписання Спільної декларації G7 про підтримку України, зобов'язання Польщі вести переговори щодо двосторонньої угоди з безпеки з Україною та тісну координацію Польщі з Європейським Союзом щодо України, а також польських фінансових та матеріальний внесок у підтримку України ЄС. Сполучені Штати високо оцінюють постійну сильну підтримку Польщі та польського суспільства Україні та українським біженцям, прийнявши близько мільйона людей у своїх домівках. Таким же чином, Польща високо оцінює потужну підтримку США для України та подальше лідерство США в допомозі в обороні України. Обидві сторони наголошують на необхідності забезпечення стабільної фінансової та військової підтримки України. Вони сприяли нещодавним спробам захистити європейські держави від операцій російського впливу, спрямованих на підрив виборів до Європейського парламенту та віри в демократію [79].

Буде застосовано економічні санкції, щоб продовжувати збільшувати витрати Росії, поки вона веде війну проти України. Буде продовжено консультації та співпрацю щодо подальших обмежувальних заходів проти Росії та Білорусі на двосторонній основі та в інших форматах, таких як G7+. Для зміцнення режиму санкцій проти Росії буде виявлено та відстежено практику обходу санкцій через юрисдикції третіх країн, особливо Білорусі,

яка надає підтримку Росії як в обході санкцій, так і як матеріально-технічна база для російської діяльності в Україні. Запроваджуючи подальші обмежувальні заходи та забезпечуючи їх виконання демонструють Росії, її сторонам та іншим потенційним агресорам, що розпочинати війну є не лише морально неправильним, але й призводить до економічних наслідків. Наступна зустріч планується у Варшаві 2025 р. [79].

Щодо відносин між Польщею та США, то ставлення поляків до Дональда Трампа, нинішнього президента США, розділене і залежить від політичної орієнтації та занепокоєння щодо міжнародної політики. Популістські праві сили Польщі, зокрема правляча партія «Право і справедливість» (PiS), історично підтримували Трампа. Це пов'язано зі спільною антиімміграційною політикою та сильним акцентом на оборонній співпраці. Під час попереднього президентського терміну Трамп підтримував тісні стосунки з польськими лідерами, в тому числі докладав зусиль для посилення присутності американських військ у Польщі, зокрема, шляхом перейменування військової бази на «Форт Трамп». Його переобрання святкували лідери «ПіС», які вважають його надійним союзником проти російської агресії та противагою таким європейським державам, як Німеччина.

Більшість центристських і ліберальних фракцій у Польщі, зокрема ті, що пов'язані з партією «Громадянська платформа» Дональда Туска, ставляться до Трампа з більшою обережністю. Ці групи часто наголошують на його непередбачуваності щодо зобов'язань перед НАТО і на його ймовірному зближенні з Росією, що може підірвати регіональну безпеку і підтримку України. Загалом, результати опитувань Global Attitudes Survey навесні 2024 р. демонструють низький рівень довіри до того, як Трамп веде міжнародні справи. Цей скептицизм менш виражений серед польських консерваторів, але загалом багато хто стурбований наслідками його зовнішньої політики, особливо щодо України та зобов'язань перед НАТО.

Крім того, приблизно дві третини в Польщі вважають тісні відносини зі США важливішими, ніж мати з Росією. Лише 1% хочуть тісніших відносин з Росією, а 28% заявляють, що обидва однаково важливі. Ще три роки тому більше половини поляків (53%) вважали обидва стосунки однаково важливими. Наразі 84% поляків підтримують озброєння України через НАТО, а 75% хочуть, щоб Україна стала членом НАТО, що є значним зростанням підтримки з 2015 р.. Крім того, приблизно дві третини в Польщі кажуть, що підтримують свою країну за допомогою військової сили для захисту союзника по НАТО від гіпотетичної військової дії Росії, і приблизно така ж частка каже, що США захищатимуть цього союзника по НАТО. Ця підтримка військових дій у разі нападу Росії на союзника по НАТО значно зросла з моменту останнього запитання, поставленого у 2019 році [78].

У 2022 році Польща була одним із дев'яти членів НАТО, які досягли контрольного показника альянсу щодо витрат на оборону щонайменше 2% валового внутрішнього продукту (ВВП). Після вторгнення Росії в Україну у 2022 році Польща прийняла закон, який встановлює витрати на оборону на рівні мінімум 3% ВВП і закликає подвоїти чисельність збройних сил країни протягом наступних п'яти рр.. Закупівля зброї у Сполучених Штатах відіграє центральну роль у плануванні модернізації збройних сил Польщі. Протягом останніх п'яти рр. оборонні продажі США в Польщу включали винищувачі F-35 Joint Strike Fighters, передові системи протиповітряної та протиракетної оборони Patriot, артилерійські ракетні системи високої мобільності (HIMARS) і основні бойові танки Abrams. Крім того, Сполучені Штати мають приблизно 10 000 військовослужбовців, дислокованих у Польщі. На саміті НАТО 2022 р. Сполучені Штати оголосили, що створять у Польщі постійну штаб-квартиру V корпусу армії США для командування ротаційними силами США в Європі. Враховуючи роль Польщі та її

відносини зі Сполученими Штатами викликають постійний інтерес Конгресу. Основні сфери інтересів включають зусилля союзників щодо стримування подальшої російської агресії та підтримки України, двосторонню оборонну співпрацю, майбутнє НАТО, енергетичну безпеку, а також занепокоєння щодо управління та відступу демократії. [77].

Під час нещодавньої публічної розмови міністра закордонних справ Польщі Радека Сікорського запитали про майбутнє польсько-американських відносин у світлі можливого президентства Трампа. Він відповів посмішкою, сказавши, що «Польща матиме міцні відносини зі Сполученими Штатами, хто б не був при владі в Білому домі» [82].

Польща нещодавно відзначила 25 рр. членства в НАТО, період, який зміцнив повернення Польщі на Захід і зміцнив стратегічні відносини зі Сполученими Штатами. Навіть коли трансатлантичні відносини були глибоко напруженими, як під час війни в Іраку чи президентства Дональда Трампа, польсько-американські зв'язки залишалися пріоритетом для Варшави. Польща також виділялася серед європейських країн тим, що підтримувала міцні зв'язки зі Сполученими Штатами під час адміністрації Трампа, насамперед через те, що партія «Право і справедливість» (PiS) надала пріоритет двостороннім відносинам із Трампом, часто за рахунок відносин з іншими європейськими союзниками [82].

Однак перспективи у Варшаві можуть змінитися, оскільки через блокування допомоги в Палаті представників Сполучені Штати, схоже, не можуть продовжувати військову підтримку України. Нещодавно прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск навіть звернувся безпосередньо до спікера Майка Джонсона у твіттері: «Подивіться на Одесу, спікере Джонсоне! Скільки ще аргументів потрібно для прийняття рішення?» Міністр закордонних справ Польщі Радек Сікорський зазначив, що коли головнокомандувач не може використовувати свою владу та виконувати зобов'язання перед партнером через опозицію в Конгресі, довіра до

Сполучених Штатів страждає серед їхніх союзників. Враховуючи контроль Трампа над Республіканською партією, Варшаві стає зрозуміло, що політика США щодо європейської безпеки є обмеженою ще до того, як американська громадськість обере свого наступного президента. Занепокоєння лише зросте, якщо Дональд Трамп переобрається. Ці занепокоєння поділяють усі політичні кола Польщі [82].

Занепокоєння у Варшаві в основному впливає з двох ключових стовпів оголошеної політики Трампа. По-перше, його небажання підтримати Україну проти нової російської агресії викликає побоювання, враховуючи те, що Польща та сусідні держави сприймають це як екзистенційну загрозу. Побоювання полягає в тому, що нездатність підтримати Україну може підбадьорити Росію створювати пряму загрозу для країн НАТО, включаючи Польщу. По-друге, критична позиція Трампа щодо НАТО викликає тривогу. Дехто у Варшаві вважає, що Польща, виділивши 4% свого ВВП на оборону, буде звільнена від критики Трампа, або навіть що Трамп нарешті спонукає західноєвропейців витратити більше. Однак цю аргументацію переважає занепокоєння щодо згуртованості НАТО та необхідності уникати потенційних розривів, які Росія може потім використати [21].

Потенційні наслідки президентства Трампа виходять за межі питання військової допомоги Україні. Непередбачувана поведінка Трампа ставить під сумнів надійність Сполучених Штатів як лідера НАТО, викликаючи занепокоєння щодо їх довіри та здатності протистояти супротивникам. Недавній обструкціонізм у Палаті представників США щодо допомоги Україні ще більше підкреслює ці занепокоєння, викликаючи різкі відповіді, такі як засудження прем'єр-міністром Дональдом Туском сенаторів-республіканців у Twitter незадовго до його візиту до Вашингтона 12 березня: «Шановні сенатори-республіканці Америка. Рональд Рейган, який

допоміг мільйонам із нас відвоювати свободу та незалежність, напевно, сьогодні повертається в могилі. Ганьба тобі." [82].

З причин, описаних вище, Польща все більше дивиться на Європу, щоб розбудувати обороноздатність і стратегічну культуру, яка може взяти на себе більшу відповідальність за європейську безпеку в наступні роки. Ідея полягає не в тому, щоб замінити Сполучені Штати як європейську державу чи НАТО як головну організацію європейської безпеки, а в тому, щоб створити те, що міністр закордонних справ Сікорський назвав «Європейською гармонією». У цій ситуації НАТО, ЄС і країни-члени тісніше співпрацюватимуть у захисті європейської безпеки, але не виключаючи Сполучених Штатів. У розмові з GMF колишній президент Польщі Броніслав Коморовський найкраще описав це мислення: «Не в інтересах Польщі обирати між США та Європейським Союзом. У наших інтересах, щоб ми ніколи не відповідали на таке запитання» [82].

Формат, який має стимулювати цю більшу європейську стратегічну співпрацю, відповідно до нового мислення у Варшаві, – це Веймарський трикутник. Польща нарешті спроможна піднятися тут завдяки проєвропейській позиції нового уряду, а також завдяки вакууму лідерства, який є наслідком проблемних німецько-французьких відносин. Логіка полягає в тому, що в короткостроковій перспективі Веймарські та європейські ініціативи заповнять прогалину в підтримці України, яка виникла через бездіяльність Конгресу. У середньостроковій та довгостроковій перспективі Веймар та ЄС загалом прагнуть посилити відповідальність за європейську безпеку та оборону. Як зазначив колишній президент Коморовський, «Польща має можливість стати ключовою частиною двигуна Європейського Союзу — і це в той час, коли трансатлантичне співтовариство може переживати важкий період» [82].

У листопаді на півночі Польщі, в Редзіково, офіційно відкрили базу ПРО США, яка є частиною системи Aegis Ashore. Вона спрямована на

захист Європи від ракет малої та середньої дальності, демонструючи посилення співпраці між США та Польщею у сфері безпеки та оборони [106]. Польща негативно відреагувала на заяви Дональда Трампа, в яких він припускав можливість скорочення підтримки союзників НАТО, які не збільшують витрати на оборону. Варшава нагадала, що її військові витрати перевищують рекомендовані НАТО 2% ВВП, досягаючи понад 3% [105].

Отже, майбутнє американо-польських відносин багато в чому залежатиме від продовження тісної співпраці в дипломатичній, економічній, політичній та безпекових сферах. Незалежно від політичних змін у Сполучених Штатах, Польща буде прагнути зберегти міцні двосторонні відносини, враховуючи стратегічне значення цих зв'язків для національної та регіональної безпеки. Водночас, Польща буде активно працювати над зміцненням європейської системи безпеки, щоб забезпечити стабільність і процвітання в регіоні на довгострокову перспективу.

ВИСНОВКИ

1. Стратегічне партнерство між Україною та Польщею сформувалося завдяки історичному та географічному сусідству. Польща стала першою країною, яка визнала незалежність України у 1991 році, що заклало фундамент для подальшої співпраці. Особливу роль відіграли євроатлантичні прагнення України, які Польща підтримувала на основі власного досвіду інтеграції до НАТО та ЄС. Становлення партнерства характеризується акцентом на спільну протидію загрозам з боку Росії, зокрема у сфері енергетичної безпеки, і координацією політичних позицій на міжнародній арені. Основою дружніх відносин є взаємна підтримка у політичній, економічній та безпековій сферах, а також спільна протидія російській агресії. Польща стала одним із головних адвокатів України на міжнародній арені, активно підтримуючи її інтеграцію до ЄС та НАТО.
2. Дружні відносини між країнами базуються на тісній співпраці у військовій, економічній та політичній сферах. Польща активно підтримує Україну в реалізації реформ, необхідних для вступу до ЄС, зокрема у сферах верховенства права, антикорупційної діяльності та децентралізації. Одним із важливих елементів є історична пам'ять та спільні цінності, хоча складнощі у трактуванні окремих історичних подій залишаються актуальними. Польща також забезпечує гуманітарну підтримку, приймаючи мільйони українських біженців та сприяючи їх інтеграції у своє суспільство.
3. З початку повномасштабного вторгнення росії в Україну Польща стала ключовим партнером у наданні гуманітарної допомоги, прихистку для мільйонів українських біженців, постачанні військового обладнання та озброєння. Співпраця набула характеру оперативного стратегічного партнерства.

4. Польща виступає важливим економічним партнером України, сприяючи торгівлі, відновленню логістичних ланцюгів і забезпеченню енергетичної безпеки. У військовій сфері країна активно підтримує Україну через постачання озброєння, навчання військових і сприяння у створенні коаліцій підтримки. Гуманітарна допомога охоплює широкий спектр ініціатив, зокрема забезпечення медичної допомоги та допомоги біженцям.
5. Польща стала важливим партнером США у забезпеченні безпеки на східному фланзі НАТО, що відповідає стратегічним інтересам Вашингтона. Вона також виконує роль транзитної країни для військової допомоги Україні та регіонального центру підтримки демократії.
6. Польща відіграє стратегічну роль у забезпеченні інтересів США у Східній Європі. Як важливий союзник НАТО, Польща приймає на своїй території американські військові бази, що зміцнює оборонний потенціал Альянсу. Польща також стала транзитною зоною для поставок американської військової допомоги Україні, виконуючи роль надійного партнера США у стримуванні російської агресії.
7. Відносини між США та Польщею є стратегічними та багатовимірними. Співпраця охоплює оборону, енергетику, технології та економіку. США активно підтримують Польщу у зміцненні її обороноздатності, зокрема через постачання сучасних систем ППО та військової техніки. Польща, у свою чергу, виступає важливим партнером у просуванні демократичних цінностей та стабільності в регіоні.
8. США надали Україні найбільшу підтримку серед усіх країн-партнерів, що включає: фінансову допомогу (кошти на відновлення економіки, покриття дефіциту бюджету та підтримку критичних

секторів); військову допомогу: постачання сучасних систем озброєння, таких як HIMARS, Javelin, а також навчання українських військових; гуманітарну допомогу (фінансування програм ООН, надання медичного обладнання, їжі та засобів першої необхідності). Усі ці аспекти свідчать про поглиблення тристороннього партнерства між Україною, Польщею та США, яке сприяє стабільності в Європі та протидії спільним загрозам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Двостороння безпекова Угода між Україною та Сполученими Штатами Америки. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_001-24#Text
2. Декларація про принципи та основні напрямки розвитку українсько-польських відносин – URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/616_176
3. Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_172#Text
4. Заява МЗС України щодо примусової депортації Росією мешканців Маріуполя. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-primusovoyi-deportaciyi-rosiyeyu-meshkanciv-mariupolya>
5. Заява підписана прем'єр міністром України та Польщі. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/spilna-zayava-za-rezultatami-zasidannya-ukrayinsko-polskih-mizhuryadovih-konsultacij>
6. Постанова Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1507-19#Text>
7. Указ президента України №448/2021 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 р. "Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України". Президент України Володимир Зеленський Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>.
8. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Республікою Польща – Офіційне інтернет-представництво

- Президента України. URL: <https://president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-92009>
9. Угода між урядом литовської республіки, урядом республіки польща та кабінетом міністрів України стосовно створення спільної військової частини. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_548#Text
 10. Ризький мирний договір між РСФРР і УСРР та Польщею 1921. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=ryzkyj_myryj_d_1921
 11. Generalplan Ost: Dr. Hans Ehlich & Dr. Konrad Meyer under supervision of Heinrich Himmler: Free Download, Borrow, and Streaming: Internet Archive. Internet Archive. URL: <https://archive.org/details/GeneralplanOst>
 12. Nichtangriffsvertrag zwischen Deutschland und der Union der Sozialistischen Sowjetrepubliken, 23. August 1939. URL: https://www.1000dokumente.de/index.html?c=dokument_de&dokument=0025_pak&object=facsimile&pimage=1&v=100&nav=&l=de
 13. Traktat pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą. URL: <https://web.archive.org/web/20100107043435/http://www.konflikty.pl/artykul-tekstyzrodlowe-509.html>
 14. Układ Piłsudski - Petliura. URL: <http://obc.opole.pl/Content/9047/317065.pdf>.
 15. Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Internetowy System Aktów Prawnych. URL:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000583>

16. USA National Security Strategy 2018. Legacy Homepage. URL: <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2018-National-Defense-Strategy-Summary.pdf>
17. USA National Security Strategy 2022. The White House. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>
18. U.S.-Ukraine Bilateral Security Agreement | The White House. The White House. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2024/06/13/fact-sheet-u-s-ukraine-bilateral-security-agreement/>
19. Information of Statistics Poland on the updated quarterly GDP estimate for 2022-2023. stat.gov.pl. URL: <https://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/quarterly-national-accounts/information-of-statistics-poland-on-the-updated-quarterly-gdp-estimate-for-2022-2023,5,12.html>
20. Doug G. "Joseph nye on smart power" *Harvard University Kennedy School*.
21. Smarter A. Commission on smart power. *Center for Strategic and International Studies*.
22. Дія. Бізнес. *Експортний напрям*. URL: <https://export.gov.ua/country/103-polshcha>
23. Антонюк С. Стратегічне партнерство України і Польщі: сучасний стан, пріоритети розвитку і перспективи. *Університет*. – 2006. – № 1. – С. 11–19., С. 14
24. Богдан Т. В. Військово-економічна допомога Заходу: підтримувальна терапія за дефіциту ліків. *LB.ua*. URL:

https://lb.ua/economics/2023/07/26/567143_viyskovoekonomichna_dopomoga.html

25. Гороть А. Генезис польсько-українських міждержавних економічних відносин. *Історико-правовий часопис*. – 2013. – №2. – С. 58–62.
26. Гусак Д. Міграційна криза в Республіці Польща внаслідок російсько-української війни. *Літопис Волині*. URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/431/367>
27. Демчишак Р. Російсько-українська війна як фактор геополітичного позиціонування регіону ЦСЄ та ПСЄ. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2022. Випуск 43, С. 247–254. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/43_2022/30.pdf
28. Дещинський Л. Міжнародні відносини України: історія і сучасність: *Навч. посіб.* — Львів. Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2001. — С. 173.
29. Дискусія. Україна–Польща: важкі питання. *Матеріали IV міжнародного семінару істориків “Українсько-польські відносини під час Другої світової війни”*, Варшава, 8–10 жовтня 1998 р. – Варшава, 1999. – Т. 4. – С. 310.
30. Зашкільняк Л. Україна і Польща в ХХ ст.: від конфліктів до порозуміння. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: *Зб. наук. пр.* — Львів: Інститут українознавства НАН України ім. І. Крип'якевича, 2008. — Вип. 17. — С. 3-18. – С. 16.
31. Зеленько Г. Траєкторія розвитку українсько-польських відносин у посткомуністичний період: *зб. наукових праць міжнар. наук.-практ. конф.*, Київ, 16-17 березня 2017 р. С. 86-88.
32. Калакура О.Я. Полонія Галичини в суспільно-політичних процесах сучасної України. *Наукові записки Інституту*

- політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України.* – 2014. – Вип. 4-5(72-73). – С. 117–134.
33. Каліщук О. Проблема українсько-польського протистояння на західноукраїнських землях у роки Другої світової війни в історичній науці: демографічний зріз. *Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість.* – С. 15.
 34. Капранов С.О., *Забудь річка, мемуари бійців УПА Київ: Нора-Друк, 2016.* – 544 с.
 35. Кононьчук В. Політика України щодо Польщі. Погляд з Варшави. *Київ. 2018.* — С.3-13.
 36. Лоуї Т. Дж. Огляд державного управління. «Чотири системи політики, політики та вибору». 1972. С. 298–310.
 37. Марчук Ю. Особливості українсько-польського інвестиційного співробітництва. *Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи.* – 2012. – Т. 1. – С. 77–81.
 38. Митрофанова О. Польща як стратегічний партнер України. *НАН України.* 2006. – С. 153 - 159.
 39. Михайлова О. Польсько-український союз 1920 р. Військово-господарча співпраця на території Правобережної України (кінець квітня — середина червня). *Проблеми вивчення історії Української революції 1917—1921 рр..* — К., 2011. — Вип. 6. — С. 295—336.
 40. Павліха Н. Українсько-польське економічне співробітництво: сучасний стан та перспективи розвитку. *Україна та Польща: минуле, сьогодення, перспективи.* – 2012. – Т.1. – С. 85–90. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/UPmcp_2012_1_27.pdf., С. 7
 41. Печенюк А. США планують знижувати розмір щомісячної бюджетної допомоги Україні (документ). *Уніан.* URL:

<https://www.unian.ua/economics/finance/finansova-dopomoga-ukrajini-skilki-proponuye-vidiliti-administraciya-baydena-v-2024-roku-12431379.html>

42. Прищепя Я. Більше, ніж інші союзники: Україна отримала від США понад \$60 млрд підтримки – WP. Суспільне новини. URL: <https://suspilne.media/545295-bilse-niz-insi-souzniki-ukraina-otrimala-vid-ssa-ponad-60-mlrd-pidtrimki-wp/>
43. Симоненко Р. Г. Варшавський договір 1920 р. *Енциклопедія історії України : у 10 т. Інститут історії України НАН України.* — Київ: Наукова думка, 2003. — Т. 1 : А — В. — С. 438—439. — 688.
44. Толочко П. Київська Русь. *П. Толочко.* — Київ: Альтернативи, 1998. — 352 с. (*Україна крізь віки. Т. 4*).
45. Ульяновська М. Безпекова угода України зі США. Ось що вона передбачає. *Голос Америки Українською.* URL: <https://www.holosameryky.com/a/bezpekova-ugoda-ukraina-scha-/7655068.html> (
46. Ухач В. З. “Важкі” питання українсько-польських відносин у 1942–1944 роках: *Візії сучасних вітчизняних – істориків. УДК 930(477):94(477:438) “1942/1944”* 2017. – С. 189-195.
47. Чех М. «Як Москва відкрила браму до пекла на Волині». URL: <https://zbruc.eu/node/81399>
48. Янків М. Україна і Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат – Львів: Світ, 2011. – 384 с, С. 129.
49. Алексієвець М., Ільчук І. Україна в системі міжнародних відносин : Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. *Серія: Історія, міжнародні відносини.* - 2015. - Вип. 16(2). - С. 108-124.

50. Андрушків Б. Бакушевич Я., Україна і Польща: економічні аспекти співпраці. *Економіка України*. – К: 2005. – №11. – С. 82–85., С. 84
51. A brief history of ukraine. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/summary/Ukraine>
52. BBC News. Ukraine country profile. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-18018002>
53. Brief history of Poland. Poland Tours - Holidays in Poland - Travel Poland | Even the longest journey begins with one step. URL: <https://www.intopoland.com/poland-info/history-of-poland.html>
54. Britzky H. US announces \$400 million military aid package for Ukraine | CNN Politics. CNN. URL: <https://edition.cnn.com/2024/05/10/politics/us-military-aid-ukraine/index.html>
55. Crocker A. Leashing the dogs of war: conflict management in a divided world. *US institute of peace press*. 2007. P. 13. URL: <https://archive.org/details/leashingdogsofwa00croc>.
56. Hayden J. Trump threatens to cut US aid to Ukraine quickly if reelected. POLITICO. URL: <https://www.politico.eu/article/donald-trump-ukraine-russia-war-threatens-cut-aid-election-2024/>
57. Mellen R., Galocha A. A look at the amount of U.S. spending powering Ukraine's defense. Washington Post. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2023/08/04/ukraine-war-us-spending/>
58. Tokariuk O. The US aid package to Ukraine will help. But a better strategy is urgently needed. Chathamhouse. URL: <https://www.chathamhouse.org/2024/04/us-aid-package-ukraine-will-help-better-strategy-urgently-needed>

59. Zaborowski M., Longhurst K. America`s protege in the east? The emergence of Poland as a regional leader. Friedrich-Ebert-Stiftung. URL: <https://library.fes.de/libalt/journals/swetsfulltext/18832068.pdf>
60. Dziennik.pl// Polska sprzedaje Kraby Ukrainie//Maciej Miłosz. URL: <https://gospodarka.dziennik.pl/news/artykuly/8432488,polska-kraby-ukraina.html?s=09>
61. GDP growth (annual %) - Poland. World Bank Open Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?location=s=PL> (date of access: 22.11.2024).
62. Export Promotion Office. URL: http://www.compet.kh.gov.ua/images/2018/Export/Poland_factbook_v04-1.pdf
63. Hard power: definition, examples & comparison | studysmarter. StudySmarter US. URL: <https://www.studysmarter.us/explanations/geography/superpowers-of-the-world/hard-power/>
64. How Much U.S. Aid Is Going to Ukraine? Council on Foreign Relations. URL: <https://www.cfr.org/article/how-much-us-aid-going-ukraine>
65. Humanitarian support for Ukraine - Poland in US - Gov.pl website. Poland in US. URL: <https://www.gov.pl/web/usa-en/humanitarian-assistance-for-ukraine>
66. Johnson 'confident and optimistic' about Israel, Ukraine funding package's chances. POLITICO. URL: <https://www.politico.com/live-updates/2023/11/27/congress/johnson-house-speaker-gop-supplemental-israel-ukraine-00128707>
67. Learn the History of Poland in 10 Minutes. Culture.pl. URL: <https://culture.pl/en/article/learn-the-history-of-poland-in-10-minutes>

68. Media Center Ukraine. Daniil menshykov and igor matviichuk on current situation on lviv customs office, 2022. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=aQF5C91PeY0>
69. Miera l. Wayback Machine. URL: https://web.archive.org/web/20120206115408/http://www.grab.lv/_external/doc/miera-ligums-starp-latviju-un-krieviju.html
70. Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP. Wicemin. @marcin_przydacz oraz zastępczyni szefa misji Jennifer MacNaughtan podpisali dziś memorandum w sprawie wsparcia dla Ukrainy. Na mocy porozumienia. *Twitter*. URL: https://twitter.com/MSZ_RP/status/1583177553807699968
71. Objective analysis. effective solutions. Rand Corporation. URL: https://www.rand.org/pubs/research_reports.html
72. Poland - Daily life and social customs. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/place/Poland/Daily-life-and-social-customs>
73. Poland - Government and society. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/place/Poland/Government-and-society>
74. Poland's biggest humanitarian aid hub assists Ukrainians fleeing war. Anadolu Ajansı. URL: <https://www.aa.com.tr/en/europe/polands-biggest-humanitarian-aid-hub-assists-ukrainians-fleeing-war/2554929>
75. Policy. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Policy>
76. Pomagaj Ukrainie i korzystaj z preferencji podatkowych. podatki.gov.pl. URL: <https://www.podatki.gov.pl/ukraina/pomagaj-ukrainie-i-korzystaj-z-preferencji-podatkowych/>
77. Report to Congress on Poland and U.S. Relations - USNI News. USNI News. URL: <https://news.usni.org/2023/03/07/report-to-congress-on-poland-and-u-s-relations>

78. Spotlight on Poland: Negative Views of Russia Surge, but Ratings for U.S., NATO, EU Improve. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/global/2022/06/22/spotlight-on-poland-negative-views-of-russia-surge-but-ratings-for-u-s-nato-eu-improve/>
79. Technical Difficulties. Technical Difficulties. URL: <https://pl.usembassy.gov/joint-statement-on-u-s-poland-strategic-dialogue/>
80. Telegram web. Telegram Web. URL: https://web.telegram.org/k/#@ministry_of_defense_ua
81. Types of diplomacy and diplomatic practice in 21st century. Best Diplomats | Diplomatic Conferences | New York. URL: <https://bestdiplomats.org/types-of-diplomacy>
82. The Evolution of US-Polish Relations Beyond 2024. GMFUS. URL: <https://www.gmfus.org/news/evolution-us-polish-relations-beyond-2024>
83. The White House. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2023/10/Letter-regarding-critical-national-security-funding-needs-for-FY-2024.pdf>
84. What is foreign policy?. University of York. URL: <https://online.york.ac.uk/what-is-foreign-policy/>.
85. What is soft power?. Soft Power. URL: <https://softpower30.com/what-is-soft-power/>
86. "#PomagamUkrainie. #PomagamUkrainie. URL: <https://pomagamukrainie.gov.pl/>
87. ВВП за 2023 р. | Державна служба статистики України. Головна | Державна служба статистики України. URL: <https://stat.gov.ua/uk/news/zdiysneno-poperednyu-otsinku-vvp-za-2023-rik>

88. Валовий внутрішній продукт (2002-2023). Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
89. Ти - наша сестра"Україна вітає Польщу з днем незалежності - BBC news Україна. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63598231>
90. “Розірвати всі торговельні відносини з Росією”: прем’єр Польщі вимагає від ЄС жорстких санкцій після різанини в Бучі URL: <https://tsn.ua/svit/rozirvati-vsi-torgovelni-vidnosini-z-rosiyeyu-premyer-polschi-vimagaye-vid-yes-zhorstkih-sankciy-pislya-rizanini-v-buchi-2028154.html>
91. «Катастрофа для українців». 100 рр. тому Ризький мирний договір закріпив зміни на мапі, що відчуються досі – зокрема в Україні// Тоні Весоловські. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/treaty-of-riga-1921-disaster-poland-ukraine-belarus-lithuania/31157398.html>
92. 100-річчя Варшавської угоди проти Росії: чому «Пакт Пілсудського-Петлюри» підписали не вони// Дмитро Шурхало. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30577436.html>
93. Ukrinform. Моравецький анонсував передачу Україні ще 60 пострадянських танків. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3674675-moraveckij-anonsuvav-peredacu-ukraini-se-60-postradanskih-tankiv.html>
94. Ukrinform. Польща в таємному цеху ремонтує пошкоджене озброєння з України – WSJ. Укрінформ - актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3661759-polsa-v-taemnomu-cehu-remontue-poskodzene-ozbroenna-z-ukraini-wsj.html>
95. Ukrinform. Польща передасть Україні перші чотири літаки МіГ-29 найближчими днями – Дуда. Укрінформ - актуальні новини

- України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3683227-polsa-peredast-ukraini-persi-cotiri-litaki-mig29-najblizcimi-dnami-duda.html>
96. Байден планує запросити у Конгресу близько \$100 млрд на допомогу Україні та Ізраїлю. Новини України - останні новини України сьогодні - УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/world/bayden-planuye-zaprositi-u-kongresu-blizko-100-milyardiv-na-dopomogu-ukrajini-ta-izrajilyu-12428316.html>
 97. Вимушена міграція і війна в Україні (24 лютого – 24 березня 2022) | Cedos. Cedos. URL: <https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-bereznnya-2022/>
 98. Виступ президента України Володимира Зеленського під час спільної з президентом Польщі Анджеєм Дудою участі у пленарному засіданні Верховної Ради. Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-pid-chas-sp-75261>
 99. "Геноцид" на Волині: питання і відповіді// Святослав Хоменко// BBC Україна. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/07/160722_volyn_qa_sx
 100. Державний лад України – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Державний_лад_України
 101. Державний устрій України. формування парламенту, уряду, органів місцевого самоврядування. - юридична консультація Толмачових. Адвокати юристи в Сумах - Юридична консультація Толмачових. URL: <https://yuristy.sumy.ua/advokatskij-ispit/usna-chastina/27-3-konstitutsijne-pravo/84-derzhavnij-ustrij-ukrajini->

[formuvannya-parlamentu-uryadu-organiv-mistsevogo-samovryaduvannya](#)

102. Державно-політичний режим України. Освіта.UA. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/18097/
103. ДП «Редакція газ. «Голос України». Природні ресурси - власність українського народу. Голос України - газета Верховної Ради України. URL: <http://www.golos.com.ua/article/196378>
104. Економічна правда. З початку війни США надали Україні більше гуманітарної допомоги, ніж інші країни разом узяті. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/01/18/696093/>
105. Європейська правда. Глава МЗС Польщі попередив США про глибокі наслідки у разі несхвалення допомоги Україні. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/02/23/7180264/>
106. Європейська правда. У Польщі офіційно відкрили базу протиракетної оборони США. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/11/13/7198328/>
107. Жарін: чому польський сенатор кинув виклик Україні// Євген Магда. URL: <https://glavred.info/politics/342207-zharin-zadal-zharu-pochemu-polskiy-senator-brosil-vyzov-ukraine.html>
108. Клімат України: основні метеорологічні елементи. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/26271/>
109. Молдован О. Інтеграція до ЄС: досвід Польщі та виклики для України. Дзеркало тижня | Mirror Weekly. URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/integraciya-do-yes-dosvid-polschi-ta-vikliki-dlya-ukrayini-.html>
110. Населення України (1990-2022). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/>

111. Новий українсько-польський союз: реалії і перспективи. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-polshcha-soyuz-spivpratsya/31877283.html>
112. Особливості політичного режиму в Україні. Studies. URL: https://studies.in.ua/polit-sistem_ekzamen/2688-osoblivost-poltichnogo-rezhimu-v-ukrayin.html
113. Офіційний канал Президента України - Володимира Зеленського. URL: https://t.me/V_Zelenskiy_official
114. Політичні партії України – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Політичні_партії_України
115. Політичні партії. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/4561>
116. Польща - на другому місці після США за обсягами допомоги Україні, - посол Зварич | Еспресо. espreso.tv. URL: <https://espresso.tv/polshcha-na-drugomu-mistsi-pislya-ssha-za-obsyagami-dopomogi-ukraini-posol-zvarich>
117. Польща виступає за негайне прийняття України до ЄС – президент Дуда. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/polscha-vistupaye-za-negayne-priynyattya-ukrayini-do-yes-prezident-duda-1989493.html>
118. Польща пообіцяла підтримувати український експорт. URL: <https://zaxid.net/news/>
119. Прем'єр Польщі закликав ЄС відмовитись від закупівель російського вугілля. URL: <https://tsn.ua/politika/prem-yer-polschi-zaklikav-yes-vidmovitis-vid-zakupivel-rosiyskogo-vugillya-1993591.html>
120. Природні ресурси України: характеристика основних видів. реферат. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/26416/>

121. Путіну необхідно висувати жорсткі умови": Дуда назвав мету нападу Росії на Україну. URL: <https://tsn.ua/ato/putinu-neobhidno-visuvati-zhorstki-umovi-duda-nazvav-metu-napadu-rosiyi-na-ukrayinu-2030935.html>
122. Росію можуть виключити з G20: Польща звернулася з ініціативою до США. URL: <https://tsn.ua/politika/rosiyu-mozhut-viklyuchiti-z-g20-polscha-zvernulasya-z-iniciativoyu-do-ssha-2016718.html>
123. Свобода Р. Від 24 лютого 2022 р. США надали Україні понад 66 млрд доларів допомоги – WP. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ssha-dopomoha-ukrajini-ponad-66-mlrd-dol/32537422.html>
124. Солодовник Е. Польські інвестори все ще чекають на полегшення умов для бізнесу в Україні – Малгожата Гавін // Е. Солодовник. URL: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/polski_investori_vse_shche_chekayut_na_polegshennya_umov_dlya_biznesu_v_ukraini_malgogata_gavin_1997845
125. Стадіон у Львові хочуть перейменувати на честь Бандери. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-56415909>
126. Тема 5. 403 Forbidden. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/history/material/navmat/tema_5/lekcia.html
127. Традиції та звичаї українського народу: святково-обрядова культура. тематична виставка універсального підсобного фонду відділу комплексного бібліотечного обслуговування | національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2982>

128. Україна – це культура. Чому не можна нищити те, що формувалося ст.ми. Суспільне культура. URL: <https://suspilne.media/23069-ukrainska-ce-kultura-comu-ne-mozna-nisiti-te-so-formuvalosa-stolittami/> .
129. Україна зобов’язалася скасувати обмеження на імпорт польських товарів// Економіка — Володимир Пиріг. URL: https://zaxid.net/ukrayina_zobovyazalasya_skasuvati_obmezhennya_na_import_polskih_tovariv_n1543794
130. Україна: загальна характеристика. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/geograf/23500/>
131. Україна та Польща уклали безпекову угоду: документ передбачає можливість перехоплення російських ракет і дронів – Офіційне інтернет-представництво Президента України. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-polsha-uklali-bezpekovu-ugodu-dokument-peredbach-92013>
132. У Польщі різко зменшилася кількість прихильників приймати біженців з України. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3915242-u-polsi-rizko-zmensilasa-kilkist-prihilnikiv-prijmati-bizenciv-z-ukraini.html>
133. Україні загрожує демографічна криза: як скорочується чисельність населення. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/12/31/infografika/suspilstvo/ukrayini-zahrozhuje-demohrafichna-kryza-yak-skorochuyetsya-chyselnist-naselennya>
134. Українська молодь вітає Польщу з Днем незалежності!. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/230089.html

135. Українська правда. В окупованому Докучаєвську створили фільтраційний табір для маріупольців – Генштаб. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/24/7334269/>
136. Українські землі у складі Речі Посполитої. Studies. URL: <https://studies.in.ua/shpora-hukr/4210-ukrayinsk-zeml-u-sklad-rech-pospolitoyi.html>
137. Українсько-польське спільне підприємство URL: <https://mind.ua/news/20242404-ukrayina-j-polshcha-stvoryat-spilne-pidpriemstvo-z-virobnictva-zbroyi-ta-vijskovoyi-tehniki>
138. Хотин Р. «Загуглити культуру». Шедеври української культури збережені на платформі Google у час війни. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-google-art-culture-proyekt-kultura-mystetstvo/32159120.html>
139. Центр польсько-української співпраці: польсько-українська господарча палата – URL: http://www.cwpu.org/show_page_ua.php?id=147
140. Чому варто відвідати Польщу ? URL: <https://andreolli.com.ua/dovidnyk-mandrivnyka/tsikavi-fakty-pro-polshhu.html>
141. Шифр «Східне партнерство». Оцінка розвитку зовнішньої торгівлі України з Польщею в умовах євроінтеграції// анотація. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/konkyrs_stud/ES/2019/4.pdf

Додаток А

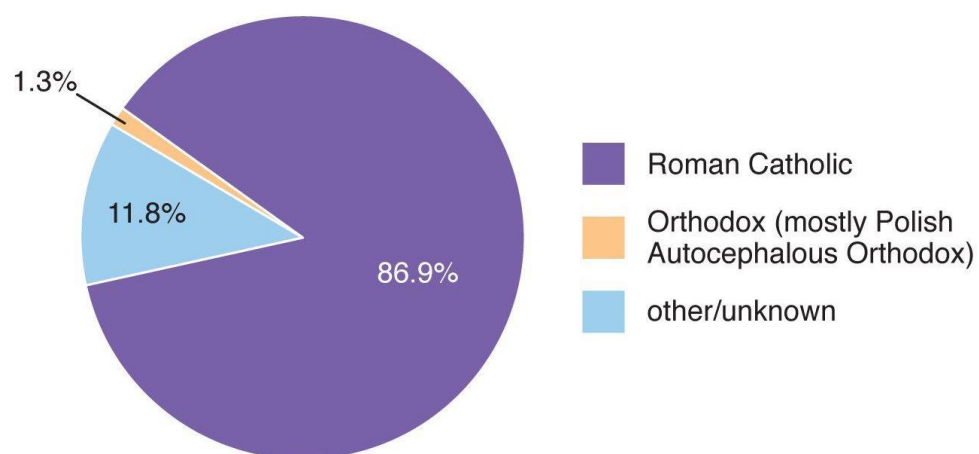

Рис 1.1. Переважаючі релігійні конфесії у Польщі [72].

Харківський національний
Університет імені В. Н. Каразіна
м. Харків, пл. Свободи, 6
29 листопада 2024 року

Екзаменаційній комісії із захисту
магістерських робіт спеціальності
291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні
студії»

ЗОВНІШНЯ РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну магістерську роботу студента спеціальності
291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Катасонової Марії Сергіївни

на тему: «Українсько-польське стратегічне партнерство та безпекові
інтереси США.»

В умовах війни РФ проти України важливе значення має її вплив на політичні та економічні зв'язки нашої держави з країнами світу, зокрема з однією з провідних країн Центрально-Східної Європи Польщею. Українсько-польське стратегічне партнерство визначається високими темпами розвитку, особливо в контексті протидії агресії з боку РФ. Аналізу ключових аспектів українсько-польського стратегічного партнерства та їх взаємодії зі США, визначенню ролі цієї взаємодії для регіональної безпеки й присвячена кваліфікаційна магістерська робота М. С. Катасонової.

Тема магістерської роботи, обрана авторкою, заслуговує на схвалення, а її актуальність не викликає сумніву. Робота цікава й своєчасна, оскільки Польща є важливим політичним та економічним партнером України, сприяючи торгівлі, відновленню логістичних ланцюгів і водночас залишається важливим партнером США у забезпеченні безпеки на східному фланзі НАТО.

Магістерська робота М. С. Катасонової має чітко побудовану структуру і в повній мірі відповідає змісту. Вона складається з трьох розділів. Перший розділ присвячено висвітленню теоретико-методологічних основ та джерельної бази дослідження. У другому розділі проаналізовано історичні особливості формування та еволюції відносин України та Польщі, основні напрямки двосторонньої співпраці. У третьому розділі досліджено особливості взаємодії США з Україною та Польщею в умовах повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Як слушно зазначає авторка, тристороннє партнерство істотно сприяє протидії спільним загрозам (с. 80).

Матеріал в роботі викладено з дотриманням внутрішньої логіки, між розділами існує логічний взаємозв'язок.

Робота не містить істотних недоліків, а сама М. С. Катасонова може бути допущений до захисту та заслуговує на оцінку «відмінно» (дев'яносто).

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин та логістики
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Марченко І. С.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра світової політики та туристичного бізнесу

ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

на кваліфікаційну магістерську роботу студента спеціальності
291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Катасонової Марії Сергіївни

на тему: «Українсько-польське стратегічне партнерство та безпекові
інтереси США»

29. 11. 2024

Катасонова Марія Сергіївна вчасно підійшла до написання кваліфікаційної магістерської роботи, постійно відвідувала консультації за графіком, уважно дослухалася до порад керівника, виявила себе як старанна здобувачка вищої освіти, яка має схильність до наукового пошуку. Катасонова М. С. обрала об'єктом свого дослідження актуальну тему – українсько-польське стратегічне партнерство та безпекові інтереси США, що помітно впливає на сучасну світову політику.

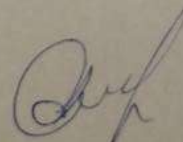
Під час роботи над темою авторка опрацювала великий обсяг джерел, періодичної наукової літератури та монографічного матеріалу з даної тематики, що дало можливість розкрити теоретико-методологічні основи і джерельну базу дослідження, проаналізувати історичні особливості формування та еволюції відносин України та Польщі, основні напрямки українсько-польських відносин, їх специфіку в умовах російсько-української війни. Окремий розділ 3 присвячено напрямам взаємодії США з Україною та Польщею, зокрема зроблено прогноз можливих змін зовнішньої політики США після приходу до влади республіканської адміністрації Д. Трампа. Як слушно зазначає авторка, «непередбачувана поведінка Трампа ставить під сумнів надійність Сполучених Штатів як лідера НАТО, викликаючи занепокоєння щодо їх довіри та здатності протистояти супротивникам», і «у цій ситуації НАТО, ЄС і країни-члени тісніше співпрацюватимуть у захисті європейської безпеки» (с. 75).

Зміст роботи, як і її оформлення, не викликають суттєвих зауважень. Матеріал в роботі викладено з дотриманням внутрішньої логіки, між розділами існує логічний взаємозв'язок. Мету дослідження було досягнуто, завдання, які поставлено на початку роботи, розв'язано в повній мірі.

Результати та висновки дослідження є обґрунтованими, спираються на цікавий фактичний матеріал, мають практичну спрямованість.

Вважаємо, що є всі підстави рекомендувати магістерську роботу Катасонової М. С. до захисту в Державній екзаменаційній комісії.

Науковий керівник :
доктор історичних наук,
професор

Лиман С. І.